

Cyngor Bwrdeistref Sirol
MERTHYR TUDFUL
MERTHYR TYDFIL
County Borough Council

DOGFEN YMGYNGHORI

Ar sefydlu:

**Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg newydd yng
Ngogledd Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful**

Cynnwys

Adrannol	Tudalennau
Cyflwyniad	1
Esboniad o'r termau a ddefnyddir yn y ddogfen hon	3
Cynnwys plant a phobl ifanc yn yr ymgynghoriad	4
Cynnwys Rhieni, Llywodraethwyr a Staff - Dweud eich dweud	4
Beth ydyn ni'n ei gynnig?	6
Datblygiad yr Ysgol	7
Trefniadau Llywodraethu ac Arweinyddiaeth	9
Effaith ar Ysgol Gymraeg Santes Tudful	9
Prosiect Cyfalaf	10
Cefndir y Cynnig	12
Datblygu Addysg Cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful	13
Pam mae'r cynnig hwn wedi'i ddatblygu?	15
Pam mae angen Sefydlu Ffurfiol	16
Dewis Safle a Strategaeth Llety	16
Niferoedd Disgyblion Cyfredol a Rhagamcanedig	17
Cyflwr ac Addasrwydd Adeiladau Ysgol	21
Safonau a Manteision Addysgol	23
Dalgylchoedd	24
Trefniadau Derbyn	28
Trefniadau Teithio i Ddysgwyr a Thrafnidiaeth Ysgol	29
Cydraddoldeb, Cynhwysiant a Dysgwyr sy'n Agored i Niwed	30
Goblygiadau Adnoddau Dynol	32
Cyllid	33
Manteision ac Anfanteision y Cynnig	35
Manteision a Risgiau'r Cynnig	36
Asesiad Effaith Integredig	38

Asesiad Effaith ar y Gymraeg	38
Dyddiadau Allweddol a'r Broses Statudol	39
Cwestiynau a ofynnir yn aml	41
Ffurflen Ymateb i'r Ymgynghoriad	44
Ffurflen Monitro Cydraddoldeb	49

Cyflwyniad

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cynnal ymgynghoriad ffurfiol ar gynnig i sefydlu trydedd Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg ar gyfer dysgwyr 3-11 oed. Mae'r cynnig yn rhan o strategaeth hirdymor y Cyngor ar gyfer datblygu addysg Cyfrwng Cymraeg a chefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru o greu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 drwy raglen Cymraeg 2050.

Mae Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) y Cyngor yn nodi ymrwymiad i gynyddu cyfranogiad mewn Addysg Cyfrwng Cymraeg a sicrhau bod digon o leoedd Cyfrwng Cymraeg ar gael i ateb y galw presennol a'r galw yn y dyfodol. Fel rhan o'r ymrwymadau hyn, mae'r Cyngor wedi gosod targedau uchelgeisiol i gynyddu cyfran y dysgwyr sy'n cael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ac i gryfhau llwybrau addysgol cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol.

Er mwyn cefnogi'r amcanion hyn, sefydlwyd Safle'r Gurnos ym mis Ebrill 2022 fel darpariaeth egin ysgol cyfrwng Cymraeg sy'n gweithredu fel lloeren Ysgol Gymraeg Santes Tudful. Crëwyd y ddarpariaeth yn fwriadol fel rhan o ddull cynlluniedig o gefnogi twf cyfrwng Cymraeg yn rhan ogleddol y Fwrdeistref Sirol ac ehangu mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg.

Ochr yn ochr â'r ddarpariaeth egin ysgol, sefydlwyd Cylch Meithrin ar y cyd i ddarparu llwybr cyfrwng Cymraeg o ddarpariaeth blynnyddoedd cynnar i addysg gynradd. Gyda'i gilydd, mae'r trefniadau hyn wedi cefnogi dilyniant dysgwyr ac wedi helpu i greu mwy o gyfleoedd i blant a theuluoedd gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg o oedran cynnar.

Yn dilyn sefydlu'r Cylch Meithrin ar y cyd ym mis Ionawr 2023, mae Safle'r Gurnos wedi tyfu'n raddol ac wedi dod yn rhan bwysig o strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg ehangach y Cyngor, gan helpu i lywio cynllunio ar gyfer lleoedd ysgol cyfrwng Cymraeg yn y dyfodol.

Mae'r cynnig a nodir yn y ddogfen ymgynghori hon yn cynrychioli'r cam nesaf arfaethedig yn natblygiad addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful. Mae'r Cyngor yn bwriadu sefydlu trydedd Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg yn ffurfiol, gan adeiladu ar lwyddiant darpariaeth eginyddol Safle'r Gurnos a darparu llwybr clir tuag at ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg wedi'i sefydlu'n llawn gyda llety parhaol, trefniadau llywodraethu pwrpasol a hunaniaeth ysgol unigryw.

Ymgynghoriad Statudol

Paratowyd y ddogfen ymgynghori hon yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru (2026), a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013. Wrth ddatblygu'r cynnig hwn, mae'r Cyngor wedi rhoi sylw i'r gweithdrefnau a'r ffactorau a nodir yn y Cod, gan gynnwys safonau addysgol, yr angen am leoedd ysgol, hygyrchedd i ddysgwyr, effeithiau cymunedol, goblygiadau ariannol a'r effaith bosibl ar y Gymraeg. Mae'r Cyngor hefyd wedi cynnal Asesiad Effaith Integredig, gan gynnwys Asesiad Effaith y Gymraeg, i gefnogi'r ystyriaeth o'r materion hyn.

Mae'r ymgynghoriad hwn yn rhoi cyfle i ddysgwyr, teuluoedd, staff, llywodraethwyr, trigolion lleol a rhanddeiliaid eraill ddysgu mwy am y cynnig a rhannu eu barn cyn i unrhyw benderfyniad gael ei wneud. Bydd yr holl ymatebion a dderbynnir yn ystod y cyfnod ymgynghori yn cael eu hystyried yn ofalus cyn i'r Cyngor benderfynu a ddylid symud ymlaen i gam nesaf y broses statudol.

Fel rhan o'r ymgynghoriad hwn, mae'r Cyngor yn ceisio barn ar:

- sefydlu trydedd Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg yn ffurfiol i ddysgwyr 3-11 oed;
- y trefniadau dalgylch arfaethedig ar gyfer yr ysgol;
- effaith y cynnig ar yr iaith Gymraeg; a
- unrhyw sylwadau eraill yn ymwneud â'r cynnig, gan gynnwys datblygiad addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful yn y dyfodol.

Cyn dod i benderfyniad, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i sicrhau bod pawb sydd â diddordeb yn y cynnig yn cael cyfle i fynegi eu barn.

Ceir manylion am sut i gymryd rhan yn y broses ymgynghori yn y ddogfen hon.

Mae'r Cyngor yn ymgynghori â'r grwpiau canlynol:

Penaethiaid a Llywodraethwyr Ysgol Santes Tudful, Safle'r Gurnos ac Ysgol Rhyd y Grug	Penaethiaid a Chyrff Llywodraethu yr holl ysgolion a gynhelir ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful.
Staff Ysgol Santes Tudful a Safle'r Gurnos	Pennaeth a Llywodraethwyr Ysgol Gyfun Gymraeg Rhydywaun
Rhieni/Gofalwyr plant sy'n mynychu Ysgol Santes Tudful, Safle'r Gurnos ac Ysgol Rhyd Y Grug	Disgyblion yn mynychu Ysgol Santes Tudful, Ysgol Rhyd Y Grug, Safle'r Gurnos ac Ysgol Rhydywaun
Pwyllgor Rheoli / Darparwr Cylch Meithrin Safle'r Gurnos	Aelodau o'r Senedd ac Aelodau Seneddol (AS)
Cyfarwyddiaeth Addysg CBSMT	Cynghorwyr Lleol
Adrannau Eraill CBSMT	Estyn
Comisiynydd y Gymraeg	Menter Iaith Merthyr Tudful
Rhieni dros Addysg Gymraeg (RhAG)	Mudiad Meithrin
Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De (CSCJES)	Cyfarwyddwyr Addysg yn ALLau Cyfagos
Gweinidogion Llywodraeth Cymru	Undebau Llafur
Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC)	Cyfarwyddwr Addysg yr Archesgobaeth Caerdydd a Menevia
Comisiynydd Lleol yr Heddlu a Throseddu	

Esboniad o'r termau a ddefnyddir yn y Ddogfen Ymgynghori hon

Nifer Derbyn Disgyblion (PAN) – Rhaid i bob ysgol a gynhelir dderbyn disgyblion hyd at o leiaf eu rhif derbyn cyhoeddedig. Y rhif derbyn yw nifer y lleoedd disgyblion sydd ar gael ym mhob grŵp blwyddyn.

Cymeriad Ysgol – Proffil cyffredinol yr ysgol. Er enghraifft; Ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg sy'n derbyn plant rhwng 3 ac 11 oed.

Oedran Ysgol Gorfodol – Dechrau'r tymor ar ôl pen-blwydd plentyn yn bumed.

Y Cyngor – Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Trochi – Rhaglen trochi Cymraeg y Cyngor, sy'n darparu ystod o gymorth i helpu dysgwyr i gael gafael ar eu sgiliau Cymraeg o fewn addysg cyfrwng Cymraeg, datblygu a chryfhau eu sgiliau Cymraeg.

Trochi Hwyr – Llinyn o'r Trochi sy'n cefnogi dysgwyr ym Mlynnyddoedd 1 i 6 sy'n newydd neu'n dychwelyd i addysg cyfrwng Cymraeg. Mae'r ddarpariaeth yn helpu dysgwyr i ddatblygu'r sgiliau a'r hyder Cymraeg sydd eu hangen i gael mynediad at y cwricwlwm a chymryd rhan lawn mewn addysg cyfrwng Cymraeg.

IIA – Mae Asesiad Effaith Integredig [IIA] yn asesiad effaith sydd wedi'i gynllunio i sicrhau nad yw polisi, prosiect neu gynllun yn gwahaniaethu yn erbyn unrhyw bobl dan anfantais neu agored i niwed a bod yr effeithiau posibl yn cael eu hystyried yn cael eu deall a'u lliniaru lle bo angen.

eFSM – Disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim

ALI – Awdurdod Lleol yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Nifer ar y gofrestr – nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgol

PLASC – Cyfrifiad Ysgolion Blynnyddol ar Lefel Disgyblion. Ym mis Ionawr bob blwyddyn, casglir gwybodaeth wedi'i gwirio gan ysgolion i'w chyflwyno i Lywodraeth Cymru. Mae hyn yn cynnwys nifer y disgyblion sydd wedi'u cofrestru ym mhob ysgol, eu grwpiau oedran, cyfeiriadau cartref, ethnigrwydd a data ar yr iaith Gymraeg, cymhwysedd prydau ysgol am ddim, anghenion addysgol arbennig a'r iaith gyntaf.

Hysbysiad Statudol – Hysbysiad statudol yw cyhoeddi cynnig terfynol yn ffurfiol, os caiff ei gymeradwyo gan Gabinet y Cyngor a dim ond ar ôl iddynt dderbyn yr holl ymatebion o'r broses ymgynghori y bydd yn cael ei ystyried. Mae hwn yn ofyniad cyfreithiol fel yr amlinellir yng Nghod Trefniadaeth Ysgolion 2026.

Darpariaeth Addysg Feithrin - Polisi'r Cyngor yw bod gan bob plentyn fynediad at addysg feithrin rhan-amser am ddim o'r tymor ar ôl eu trydydd pen-blwydd, ac i le addysg feithrin amser llawn ym mis Medi ar ôl eu trydydd pen-blwydd.

Addysg Gynradd – Mae polisi derbyn y Cyngor yn caniatáu i bob plentyn sydd wedi cyrraedd eu pedwerydd pen-blwydd ar neu cyn 31 Awst fynychu ysgol llawn amser yn y dosbarth Derbyn ym mis Medi hwnnw. Nid yw hyn yn ofyniad cyfreithiol. Mae rhai rhieni / gofawyr yn dewis anfon eu plentyn i'r ysgol yn yr oedran ysgol gorfodol o bum mlwydd oed.

Cynnwys plant a phobl ifanc yn yr ymgynghoriad

Mae'r Cyngor o'r farn ei bod yn bwysig y dylid rhoi cyfle i blant a phobl ifanc fynegi eu barn ar y cynnig hwn a chymryd rhan mewn penderfyniadau a allai effeithio arnynt.

Mae'r Cyngor wedi paratoi deunyddiau ymgynghori sy'n briodol i'w hoedran i gefnogi ymgysylltu â phlant a phobl ifanc yr effeithir arnynt gan y cynnig. Mae'r rhain yn cynnwys crynodebau o'r cynnig sy'n gyfeillgar i blant ac ieuenctid sydd wedi'u cynllunio i esbonio'r newidiadau arfaethedig, manteision posibl, materion i'w hystyried a sut y gellir cyflwyno barn fel rhan o'r broses ymgynghori.

Bydd adborth a dderbynnir drwy'r gweithgareddau ymgysylltu hyn yn cael ei ystyried ochr yn ochr â'r holl ymatebion ymgynghori eraill a'i grynhoi yn yr Adroddiad Ymgynghori i'w ystyried cyn gwneud penderfyniad.

Cynnwys Rhieni, Llywodraethwyr a Staff – Sut allwch chi ddarganfod mwy a dweud eich dweud

Fel rhan o'r broses ymgynghori, mae'r Cyngor yn bwriadu cynnal sesiynau galw heibio ar gyfer rhieni/gofalwyr a rhanddeiliaid eraill sydd â diddordeb. Bwriad y sesiynau hyn yw rhoi cyfle i ddysgu mwy am y cynnig, siarad â swyddogion y Cyngor, a gofyn unrhyw gwestiynau sydd gennych.

Bydd manylion dyddiad, amser a lleoliad y sesiynau galw heibio hefyd yn cael eu cyhoeddi ar hysbysfwrdd yr ysgolion ac, ar wefannau'r ysgolion, a'r Cyngor.

Rhoddir manylion y sesiynau galw heibio isod:

Lleoliad	Dyddiad/Ams er	Sesiwn galw heibio
Safle'r Gurnos	12 Tachwedd 2026, 3.30pm-5.30pm	Rhiant/Gofalwr
Ysgol Santes Tudful	3 Tachwedd 2026, 3.30pm-5.30pm	Rhiant/Gofalwr
Ysgol Rhyd y Grug	2 Tachwedd 2026, 3.30pm-5.30pm	Rhiant/Gofalwr

Bydd cyfarfodydd ymgynghori hefyd yn cael eu cynnal gyda'r rhanddeiliaid canlynol:

Corff Llywodraethu Ysgol Santes Tudful
Staff Ysgol Santes Tudful a Safle'r Gurnos

Sylwch y byddwn bob amser yn gofyn i chi lenwi ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad, gan mai dim ond yn ysgrifenedig y gallwn dderbyn barn.

Mae'r ddogfen hon a rhagor o wybodaeth ategol hefyd ar gael ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful - [Ymgynghori](#)

Mae dolenni i'r ddogfen hon i'w gweld ar y cyfryngau cymdeithasol drwy ffrwd X Cyngor Merthyr Tudful a thrwy dudalen Facebook Cyngor Merthyr Tudful.

Bydd y cyfnod ymgynghori yn rhedeg o **ddydd Llun 19 Hydref tan ddydd Sul 29 Tachwedd 2026**. Gallwch ymateb i'n cynigion ar unrhyw adeg yn ystod y cyfnod hwn.

Mae eich barn yn bwysig i ni, ac mae yna nifer o ffyrdd y gallwch roi gwybod i ni.

Galla:

- Cwblhewch y ffurflen ymateb ar-lein yn: Tudalennau Ymgynghori CBSMT. [Ymgynghori](#)
- Mynychwch sesiwn galw heibio a siaradwch â ni yn bersonol. Mae hon yn ffordd dda o allu cael atebion i unrhyw gwestiynau sydd gennych am y cynigion. Byddwn yn dal i ofyn i chi lenwi ffurflen ymateb ymgynghori, gan mai dim ond yn ysgrifenedig y gallwn dderbyn barn.
- Cwblhewch y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad a'i rhoi yn y blychau ymateb i'r ymgynghoriad sydd i'w gweld yn ardaloedd derbyn Safle'r Gurnos, Ysgol Santes Tudful ac Ysgol Rhyd y Grug.
- Cwblhewch a dychwelwch y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad i'r cyfeiriad a roddir ar waelod y ffurflen ar ddiwedd y ddogfen hon a'i dychwelyd i:

Trydedd Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg
Tîm Cynllunio Lleoedd Ysgol
Addysg Education
Y Ganolfan Ddinesig
Stryd y Castell
Merthyr Tudful
CF47 8AN

Fel arall, gallwch ymateb i'r cyfeiriad e-bost canlynol: schoolorganisation@merthyr.gov.uk

Bydd yr holl ymatebion a roddir i ni yn ysgrifenedig, gan ddefnyddio'r ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad, yn cael eu hystyried gan Gabinet y Cyngor cyn iddo benderfynu a ddylid cyhoeddi hysbysiad statudol am y cynigion ai peidio.

Ni fydd ymatebion a dderbynnir gan ymgynghoreion sy'n gwrthwynebu'r cynigion hyn, er eu bod yn cael eu hystyried fel rhan o'r adroddiad ymgynghori, yn cael eu trin fel gwrthwynebiadau statudol. Byddai gwrthwynebiad statudol yn rhan o'r cyfnod hysbysu statudol, os caiff ei gymeradwyo ar y cam nesaf, gan Gabinet y Cyngor.

Os hoffech wrthwynebu'r hysbysiad ar gam nesaf y broses, os bydd yn mynd rhagddo, bydd angen i chi wneud hynny'n ysgrifenedig yn ystod y cyfnod gwrthwynebiad statudol.

Sylwch fod yn rhaid i bob sylw a anfonir yn ysgrifenedig gynnwys enw llawn a chyfeiriad post llawn y person sy'n gwneud y sylwadau.

Y dyddiad cau ar gyfer ymatebion i'r ymgynghoriad hwn yw hanner nos ddydd Sul 29 Tachwedd 2026.

Yn anffodus, ni fydd ymatebion a dderbynnir ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hystyried gan y Cyngor.

Beth ydyn ni'n ei gynnig?

Y Cynnig: Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cynnig sefydlu Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg newydd a gynhelir ar gyfer dysgwyr rhwng 3 ac 11 oed o fis Medi 2027 ymlaen.

Bydd hyn yn cael ei gyflawni drwy sefydlu darpariaeth eginysgol bresennol Safle'r Gurnos yn ffurfiol, sydd ar hyn o bryd yn gweithredu fel lloeren Ysgol Gymraeg Santes Tudful, fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar wahân ac ar wahân sy'n gwasanaethu ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol.

Bydd yr ysgol yn cael ei sefydlu gyda Rhif Derbyn Cyhoeddedig (PAN) o 30, capasiti o 210 o leoedd i ddisgyblion mewn Derbyn i Flwyddyn 6, a chynhwysedd Addysg Feithrin o 40 o leoedd Cyfwerth ag Amser Llawn (FTE).

Yn ystod y cyfnod sefydlu, tra'n gweithredu o lety dros dro ar hen safle Ysgol Gynradd St Aloysius, bydd yr ysgol yn derbyn disgyblion i ddechrau ar sail PAN o 15 ac yn gweithredu ar gapasiti cychwynnol o 105 o leoedd ar gyfer disgyblion mewn Derbyn i leoedd Meithrin Blwyddyn 6 ac 20 FTE.

Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro niferoedd disgyblion, derbyniadau a'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg wrth i'r ysgol ddatblygu a bydd yn cadw trefniadau capasiti gweithredol dan adolygiad.

Byddai'r cynnig yn:

- ffurfioli darpariaeth eginysgol bresennol Safle'r Gurnos fel Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg a gynhelir ar wahân o fis Medi 2027 ymlaen;
- sefydlu'r ysgol ar hen safle Ysgol Gynradd Sant Aloysius o fis Medi 2027;
- sefydlu dalgylch pwrpasol ar gyfer yr ysgol;
- darparu addysg feithrin a chynradd i ddysgwyr rhwng 3 ac 11 oed;
- cefnogi twf parhaus yr ysgol o flwyddyn i flwyddyn tuag at ei chynhwysedd hirdymor arfaethedig;
- darparu sylfaen bwrpasol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor o fis Medi 2027;
- cefnogi'r bwriad i'r ysgol weithredu yn ystod y cyfnod sefydlu o dan:
 - Corff Llywodraethu ffederal gydag Ysgol Gymraeg Santes Tudful (yn amodol ar ganlyniad prosesau statudol ar wahân); ac
 - model arweinyddiaeth Pennaeth Gweithredol; a
- cefnogi twf yr ysgol i fod yn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg gynaliadwy ac annibynnol gyda'i chorff llywodraethu a'i Phennaeth ei hun.

Mae'r cynnig wedi'i ddatblygu i sicrhau bod digon o leoedd cyfrwng Cymraeg ar gael i ateb y galw presennol a'r galw yn y dyfodol ac i wella hygyrchedd i addysg cyfrwng Cymraeg drwy ddarparu darpariaeth ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg lleol ym mhob un o dair ardal eang y Fwrdeistref Sirol: de, canol a gogledd.

Mae'r cynnig yn cynrychioli'r cam nesaf a gynlluniwyd yn natblygiad addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful ac mae'n hanfodol i gefnogi cyflawni dyheadau ac ymrwymadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor.

Datblygiad yr Ysgol

Bydd yr ysgol arfaethedig yn tyfu'n raddol dros amser yn unol â galw dysgwyr a threfniadau derbyn cymeradwy. Bwriad y Cyngor yw:

- agor yn ffurfiol ar safle St Aloysius o fis Medi 2027;
- y derbyniadau cyntaf i'r ysgol newydd fydd dysgwyr Meithrin a Derbyn o fis Medi 2027;
- bydd dysgwyr sy'n mynychu darpariaeth eginysgol Safle'r Gurnos ar hyn o bryd yn trosglwyddo i'r ysgol newydd o fis Medi 2027 ac yn parhau â'u haddysg o fewn y grŵp blwyddyn priodol, gyda'r garfan gyntaf o ddysgwyr yn symud ymlaen i Gyfnod Allweddol 2 trwy fynediad i Flwyddyn 3;
- bydd niferoedd dysgwyr a strwythurau staffio yn cynyddu'n raddol wrth i'r ysgol ddatblygu;
- bydd yr ysgol hefyd yn cynnal Trochi Hwyr y Cyngor, gan gefnogi dysgwyr sy'n dymuno trosglwyddo i addysg cyfrwng Cymraeg ar ôl mynychu ysgol gwahanol yn flaenorol;
- bydd trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth yn cefnogi sefydlu a thwf llwyddiannus yr ysgol; a
- bydd y ddarpariaeth yn adleoli i ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd barhaol o fis Medi 2032 ymlaen, yn amodol ar adolygiad parhaus drwy brosesau buddsoddi cyfalaf a chynllunio lleoedd ysgol y Cyngor.

Ar y cyfan, mae'r cynnig yn darparu llwybr clir o ddarpariaeth eginysgol bresennol Safle'r Gurnos i ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg annibynnol gynaliadwy sy'n gwasanaethu teuluoedd yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol. Mae hefyd yn cefnogi uchelgais ehangach y Cyngor i gynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg a chyflawni amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg.

Mae'r Cyngor yn cynnig tri cham datblygu fel a ganlyn:

Mae'r cynnig hwn yn cynrychioli Cam 2 rhaglen ehangu cyfrwng Cymraeg arfaethedig y Cyngor a byddai'n sefydlu'n ffurfiol ddarpariaeth eginblanhigion Safle'r Gurnos fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg a gynhelir ar wahân o fis Medi 2027.

Yn ogystal â'r ddarpariaeth feithrin a chynradd brif ffrwd, bwriedir i'r ysgol ddarparu sylfaen benodol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor o fis Medi 2027 ymlaen. Mae Trochi Hwyr yn rhan o raglen trochi Cymraeg ehangach Y Trochi, gan gefnogi dysgwyr ym Mlynnyddoedd 1 i 6 sy'n newydd neu'n dychwelyd i addysg cyfrwng Cymraeg a bydd yn parhau i fod yn ddarpariaeth awdurdod cyfan sy'n cefnogi mynediad i addysg cyfrwng Cymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol.

Ers mis Medi 2026, mae'r ddarpariaeth trochi wedi cael ei chydlynw drwy athro trochi cyfrwng Cymraeg pwrpasol sy'n gweithio ar draws Ysgol Gymraeg Santes Tudful ac Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug. Felly, mae'r cynnig yn adeiladu ar drefniadau sydd eisoes wedi'u sefydlu ac yn rhoi cyfle i greu amgylchedd addysgu a dysgu pwrpasol i Trochi Hwyr yn yr ysgol newydd.

Hunaniaeth ac Enwi Ysgol

Fel rhan o ddatblygiad yr ysgol, mae'r Cyngor yn bwriadu gweithio gydag arweinyddiaeth a Chorff Llywodraethu, dysgwyr, teuluoedd a staff Safle'r Gurnos ac Ysgol Gymraeg Santes Tudful, ynghyd â rhanddeiliaid ehangach, i nodi enw priodol ar gyfer yr ysgol. Bydd y Pennaeth Gweithredol a'r Corff Llywodraethu yn cael eu gwahodd i chwarae rôl flaenllaw wrth ddatblygu cynigion ar gyfer enw'r ysgol ac i ymgysylltu â dysgwyr, y gymuned a rhanddeiliaid fel rhan o'r broses honno.

Bydd dysgwyr yn cael eu hannog i gyfrannu syniadau sy'n adlewyrchu'r iaith Gymraeg, treftadaeth leol, hunaniaeth gymunedol a gweledigaeth addysgol yr ysgol. Bydd enw terfynol ysgol yn cael ei benderfynu trwy brosesau cymeradwyo sefydledig y Cyngor ar ôl ystyried yr argymhellion a dderbyniwyd. Bydd y dull hwn yn sicrhau bod hunaniaeth yr ysgol yn cael ei siapio gan y rhai sydd â'r cysylltiad agosaf â'r ysgol newydd tra'n darparu cyfleoedd i ddysgwyr a'r gymuned ehangach gyfrannu at y broses. Bydd hyn yn helpu i feithrin ymdeimlad o berchnogaeth, perthyn a balchder ymhell cyn i'r ysgol agor yn swyddogol.

Mae gan bob ysgol wych ddechrau, a dechreuodd taith yr ysgol hon fel darpariaeth eginysgol, wedi'i meithrin a'i chefnogi gan gymuned Ysgol Gymraeg Santes Tudful. Wrth i'r eginysgol dyfu i fod yn ysgol ffyniannus ynddo'i hun, pa ffordd well o barhau â stori'r ysgol hon na thrwy ganiatáu i blant Safle'r Gurnos ac Ysgol Gymraeg Santes Tudful helpu i ddewis yr enw y bydd yn cael ei hadnabod am genedlaethau i ddod. Y gobaith yw y bydd hwn yn brofiad cofiadwy a chyffrous i ddysgwyr, teuluoedd a chymuned ehangach yr ysgol, tra'n helpu i lunio hunaniaeth ysgol sy'n adlewyrchu ei darddiad, ei dyheadau a'i chysylltiad â'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu.

Trefniadau Llywodraethu ac Arweinyddiaeth

Yn amodol ar gymeradwyo'r cynnig i sefydlu'r ysgol newydd, mae'r Cyngor yn bwriadu mynd ar drywydd trefniadau llywodraethu lle byddai'r ysgol newydd ac Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn gweithredu o fewn ffederasiwn dan arweiniad un corff llywodraethu ffederal a Phennaeth Gweithredol.

Byddai unrhyw drefniadau ffederasiwn yn cael eu symud ymlaen ar wahân yn unol â gofynion Rheoliadau Ffederasiwn Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2014 a chanllawiau cysylltiedig Llywodraeth Cymru, gan gynnwys unrhyw ofynion ymgynghori ac ymgysylltu â rhanddeiliaid sy'n berthnasol i'r broses honno. Ni fyddai sefydlu ffederasiwn yn newid statws yr ysgolion fel ysgolion ar wahân, pob un yn cadw ei hunaniaeth, ei disgyblion, ei chyllideb ddirprwyedig, ei threfniadau derbyn a'i dalgylch.

Bydd yr ysgol arfaethedig yn cael ei sefydlu fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg a gynhelir ar wahân o fis Medi 2027 ymlaen.

Mae'r Cyngor o'r farn y byddai model llywodraethu ffederal a phennaeth weithredol yn darparu parhad, sefydlogrwydd a gallu arwain yn ystod sefydlu a thwf yr ysgol newydd, tra'n galluogi'r ddwy ysgol i elwa o arbenigedd a rennir, gweithio ar y cyd a defnydd effeithlon o adnoddau.

Disgwylir i'r trefniadau hyn gefnogi:

- parhad arweinyddiaeth;
- sefydlogrwydd sefydliadol;
- arbenigedd proffesiynol a rennir;
- gwella a chefnogaeth addysgol;
- defnyddio adnoddau yn effeithiol; a
- cydweithredu ar draws y ddwy gymuned ysgol.

Uchelgais strategol hirdymor y Cyngor yw i'r ysgol newydd ddatblygu'n ysgol gwbl annibynnol gyda'i Chorff Llywodraethu ei hun a'i Phennaeth. Bydd trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth felly yn cael eu hadolygu wrth i'r ysgol dyfu a datblygu.

Yn amodol ar adolygiad yn y dyfodol, ymgysylltu â rhanddeiliaid a chwblhau unrhyw brosesau statudol angenrheidiol, rhagwelir y byddai Corff Llywodraethu a Phennaeth sylweddol ar wahân yn cael eu sefydlu ar gam priodol yn natblygiad yr ysgol.

Effaith ar Ysgol Gymraeg Santes Tudful

Bydd Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn parhau i chwarae rôl ganolog mewn addysg cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod y cynnig yn debygol o ddylanwadu ar ddosbarthiad niferoedd dysgwyr cyfrwng Cymraeg yn y dyfodol a gallai arwain at dderbyniadau is i Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn y tymor byr i ganolog nag y byddai wedi digwydd fel arall.

Fodd bynnag, bydd y cynnig yn galluogi'r ysgol i ganolbwyntio ar ddiwallu'r galw yn ei dalgylch diwygiedig, tra'n parhau i ddarparu mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg o ansawdd uchel mewn ysgol sefydledig a llwyddiannus. Bydd y cynnydd mewn argaeledd o leoedd o ganlyniad i'r trefniadau dalgylch diwygiedig hefyd yn creu cyfleoedd i ehangu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg na fyddai'n bosibl pe bai'r ysgol yn parhau i wasanaethu'r dalgylch ehangach presennol.

Ni fydd yn ofynnol i ddisgyblion presennol sy'n mynychu Ysgol Gymraeg Santes Tudful drosglwyddo ysgolion o ganlyniad i'r cynnig hwn. Bwriad y trefniadau dalgylch arfaethedig yw cefnogi llwyddiant hirdymor y ddwy ysgol a chynyddu'r cyflenwad cyffredinol o leoedd ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol.

Yn ystod y cyfnod sefydlu, bydd cydweithio rhwng yr ysgolion drwy drefniadau llywodraethu ffederal ac arweinyddiaeth weithredol yn cefnogi parhad, sefydlogrwydd a rhannu arbenigedd, gan helpu i sicrhau datblygiad llwyddiannus yr ysgol newydd wrth gynnal cefnogaeth i Ysgol Gymraeg Santes Tudful.

Bydd gan gymuned Ysgol Gymraeg Santes Tudful rôl bwysig wrth gefnogi dyfodol addysg cyfrwng Cymraeg ar draws ardaloedd Gogledd a Chanolbarth y Fwrdeistref Sirol. Mae hyn yn cynnwys cefnogi sefydlu'r ysgol newydd yn llwyddiannus wrth barhau i hyrwyddo a chryfhau addysg cyfrwng Cymraeg yn ei dalgylch diwygiedig.

Ar y cyfan, bwriad y cynnig yw cryfhau addysg cyfrwng Cymraeg ar draws yr ardaloedd sy'n cael eu gwasanaethu ar hyn o bryd gan Ysgol Gymraeg Santes Tudful drwy gynyddu capasiti, gwella hygyrchedd a chefnogi datblygiad hirdymor y ddwy ysgol.

Prosiect Cyfalaf

Mae'r cynnig yn cynnwys datrysiad llety dros dro a datrysiad llety parhaol hirdymor arfaethedig.

Safle Dros Dro: Sant Aloysius

Bydd hen safle St Aloysius yn cael gwaith adnewyddu i ddarparu llety o ansawdd uchel sy'n addas ar gyfer addysg gynradd cyfrwng Cymraeg o fis Medi 2027 ymlaen. Mae cyllid ar gyfer y gwaith hyn wedi'i sicrhau drwy raglenni buddsoddi Llywodraeth Cymru a'i gymeradwyo gan y Cyngor.

Disgwylir i'r rhaglen adnewyddu gynnwys gwelliannau i ystafelloedd dosbarth, cyfleusterau toiledau disgyblion, amgylcheddau dysgu mewnol ac ardaloedd allanol i sicrhau bod y llety yn addas i'r diben ac yn gallu cefnogi darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg o ansawdd uchel.

Bydd ystyriaeth hefyd yn cael ei roi i ail-drefnu ardaloedd awyr agored i gefnogi trefniadau cludiant diogel ac effeithlon, gan gynnwys trefniadau gollwng a chasglu disgyblion, gan helpu i sicrhau diogelwch disgyblion, staff ac ymwelwyr. Bydd y gwaith arfaethedig yn creu amgylchedd dysgu modern a chroesawgar sy'n gallu cefnogi twf parhaus addysg cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol.

Bydd y llety hefyd yn darparu sylfaen addas ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor, sy'n rhan o raglen trochi Cymraeg ehangach Y Trochi. Bydd y ddarpariaeth yn cefnogi dysgwyr cymwys o bob rhan o'r Fwrdeistref Sirol sy'n newydd neu'n dychwelyd i addysg cyfrwng Cymraeg ym Mlynnyddoedd 1 i 6. Bydd cyd-leoli Trochi Hwyr mewn ysgol cyfrwng Cymraeg yn darparu mynediad i amgylchedd Cymraeg ymgolli, yn cryfhau llwybrau dilyniant ac yn cefnogi cyflawni amcanion Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor.

Delwedd a gynhyrchwyd gan AI o'r Hen Safle St Aloysius wedi'i adnewyddu

Llun darluniadol sy'n dangos y posibilrwydd o adnewyddu hen safle Sant Aloysius i'w ddefnyddio fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg.

Dyluniad terfynol yn amodol ar ddatblygu dyluniad manwl ac ymgysylltu ag arweinyddiaeth Safle'r Gurnos.

Manteision y Prosiect

Bydd y prosiect yn:

- gwella ansawdd ac addasrwydd llety addysgol;
- darparu amgylcheddau addysgu a dysgu modern;
- gwella hygyrchedd a chynhwysiant;
- gwella cyfleoedd dysgu a chwarae yn yr awyr agored;
- cefnogi twf parhaus addysg cyfrwng Cymraeg;
- darparu capasiti ar gyfer twf dysgwyr yn y dyfodol; a
- darparu sylfaen addysgu a dysgu bwrpasol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor, gan wasanaethu dysgwyr cymwys o bob rhan o'r Fwrdeistref Sirol.

Llety Ysgol Parhaol – Adeilad Newydd Arfaethedig

Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo hen safle Ysgol Gynradd Goetre fel y safle a ffefrir ar gyfer lleoliad parhaol yr ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg arfaethedig o fis Medi 2032 ymlaen.

Mae'r dyddiad cyflwyno disgwylledig ar gyfer ysgol newydd yn adlewyrchu rhagdybiaethau cynllunio presennol y Cyngor a bydd yn parhau i fod yn destun adolygiad parhaus trwy brosesau buddsoddi

ysgolion ehangach a phrosesau cynllunio lleoedd ysgol, gan gynnwys ystyried galw a gofynion llety yn y dyfodol wrth i'r ysgol ddatblygu.

Byddai'r prosiect ysgol barhaol yn cael ei ariannu drwy gyfuniad o fuddsoddiad cyfalaf Llywodraeth Cymru a Chyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, yn amodol ar brosesau cymeradwyo achosion busnes. Bydd cyfleoedd yn y dyfodol i ddisgyblion, rhieni, staff, llywodraethwyr a'r gymuned ehangach gymryd rhan mewn gweithgareddau ymgysylltu a helpu i lunio dyluniad a chyfleusterau ar gyfer yr ysgol newydd arfaethedig.

Amserlenni Rhaglen

Mae'r rhaglen bresennol yn rhagweld y canlynol:

- meddiannau'r ysgol dros dro o fis Medi 2027; a
- meddiannaeth yr ysgol barhaol o fis Medi 2032, yn amodol ar y prosesau cymeradwyo achosion busnes perthnasol

Cefndir y Cynnig

Yn hanesyddol, darperir addysg gynradd cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful drwy Ysgol Gymraeg Santes Tudful ac Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug. Mae'r ysgolion hyn yn parhau i chwarae rôl bwysig wrth ddarparu addysg cyfrwng Cymraeg a chefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol.

Ym mis Ebrill 2022, sefydlwyd Safle'r Gurnos fel eginysgol cyfrwng Cymraeg sy'n gweithredu fel lloeren i Ysgol Gymraeg Santes Tudful. Crëwyd y ddarpariaeth i gefnogi twf addysg cyfrwng Cymraeg yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol ac i asesu a datblygu'r galw am leoedd ysgol cyfrwng Cymraeg ychwanegol.

Ers mis Ionawr 2023, mae Cylch Meithrin wedi'i leoli ar y cyd wedi cryfhau cyfleoedd ymhellach i blant a theuluoedd ymgysylltu ag addysg cyfrwng Cymraeg o oedran ifanc. Derbyniodd y Cylch ei blant cyntaf ym mis Ionawr 2023 ac, o fis Ebrill 2023, mae wedi darparu llwybr sefydledig i ddarpariaeth eginysgol Safle'r Gurnos. Gyda'i gilydd, mae'r Cylch Meithrin a'r eginysgol wedi creu llwybr dilyniant clir o ofal plant cyfrwng Cymraeg i addysg gynradd cyfrwng Cymraeg.

Mae'r eginysgopl wedi darparu sylfaen bwysig ar gyfer twf addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful yn y dyfodol. Fodd bynnag, sefydlwyd y llety presennol i gefnogi eginysgol sy'n datblygu ac nid oedd wedi'i fwriadu i ddarparu ar gyfer gweithrediad tymor hwy ysgol gynradd lawn. O ganlyniad, mae'r ddarpariaeth ar hyn o bryd wedi'i chyfyngu i ddysgwyr o feithrinfa a gynhelir hyd at Flwyddyn 2 (3 i 7 oed).

Ym mis Gorffennaf 2025, cymeradwyodd Cabinet y Cyngor gynigion i fwrw ymlaen â datrysiad llety dros dro ar gyfer yr ysgol ar hen safle Ysgol Gynradd St Aloysius yn barod ar gyfer Medi 2027. Yn yr un mis, cymeradwyodd y Cyngor Llawn hen safle Ysgol Gynradd Goetre fel y lleoliad a ffefrir ar gyfer ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd barhaol a chytunodd ar gynnwys y prosiect o fewn Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu y Cyngor.

Mae dull cymeradwy y Cyngor yn darparu ar gyfer datblygu'r ysgol mewn tri cham:

- eginysgol bresennol Safle'r Gurnos;
- sefydlu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar wahân yn ffurfiol sy'n gweithredu o hen safle Ysgol Gynradd St Aloysius o fis Medi 2027; ac

- adleoli arfaethedig i ysgol bwrpasol barhaol ar hen safle Ysgol Gynradd Goetre, sydd wedi'i gynllunio ar hyn o bryd ar gyfer Medi 2032.

Mae'r cynnig sy'n destun yr ymgynghoriad hwn yn cynrychioli'r cam nesaf yn y datblygiad arfaethedig hwnnw. Byddai'n sefydlu'r eginysgol bresennol yn ffurfiol fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg a gynhelir ar wahân, gan ddarparu'r trefniadau llywodraethu, trefnu a llety angenrheidiol i gefnogi ei thwf parhaus a'i datblygiad yn y dyfodol.

Byddai'r cynnig hefyd yn darparu parhad i blant sy'n mynychu'r eginysgol ar hyn o bryd, gan alluogi dysgwyr i barhau â'u taith addysgol o fewn yr ysgol newydd wrth iddi dyfu flwyddyn i flwyddyn. Drwy wneud hynny, byddai'n sefydlu llwybr clir a chynaliadwy ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol o ddysgwyr ac yn cefnogi datblygiad hirdymor addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful.

Datblygu Addysg Cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg a sicrhau bod digon o leoedd ysgol ar gael i ateb y galw presennol a'r galw yn y dyfodol. Mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (WESP) 2022-2032 y Cyngor yn nodi ei ddull o gynyddu mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg a chryfhau llwybrau o ddarpariaeth blyneddodd cynnar i addysg gynradd ac uwchradd. Drwy'r WESP, mae'r Cyngor yn gweithio tuag at gynyddu cyfran y dysgwyr Blwyddyn 1 sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 22% a 26% o garfan gyffredinol Blwyddyn 1.

Y llinell sylfaen a ddefnyddiwyd i sefydlu'r targed hwn oedd Cyfrifiad Ysgolion Blyneddol Lefel Disgyblion Ionawr 2020, pan fynychodd 14% o ddysgwyr Blwyddyn 1 ym Merthyr Tudful addysg gynradd cyfrwng Cymraeg. Mae cyfranogiad wedi amrywio wedi hynny ac, er ei fod yn dangos rhywfaint o adferiad yn ystod y blyneddodd diwethaf, arhosodd ar 13.0% o'r garfan Blwyddyn 1 ym mis Ionawr 2026. Felly, bydd cyflawni targed WESP yn gofyn am dwf parhaus mewn cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol.

Yn hanesyddol, cynyddodd y galw am addysg gynradd cyfrwng Cymraeg yn raddol yn y cyfnod cyn llinell sylfaen 2020. Rhwng Ionawr 2016 a Ionawr 2020, cynyddodd nifer y disgyblion oedran cynradd sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg o 596 i 663 o ddysgwyr, tra gostyngodd y lleoedd ysgol gynradd dros ben o 10.9% i 0.9%. Dangosodd hyn fod y ddarpariaeth gyfrwng Cymraeg bresennol yn agosáu at ei ddefnyddio'n llawn a chyfrannodd at benderfyniad y Cyngor i gynyddu capasiti a chynllunio ar gyfer ehangu'r sector cyfrwng Cymraeg ymhellach.

O 2020 ymlaen, gweithredodd y Cyngor nifer o fesurau i gynyddu argaeledd lleoedd ysgol cyfrwng Cymraeg. Roedd y rhain yn cynnwys ehangu Ysgol Gymraeg Santes Tudful drwy estyniad a ariennir gan Lywodraeth Cymru a ddarperir o dan y Rhaglen Lleihau Maint Dosbarthiadau Babanod, cynnydd mewn capasiti yn Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug drwy ailbwrpasu llety o fewn yr ysgol, a sefydlu Safle'r Gurnos fel ysgol eginblanhigion cyfrwng Cymraeg yn 2022.

Ar yr un pryd, mae gostyngiad mewn cyfraddau geni ar draws y Fwrdeistref Sirol wedi effeithio ar amcanestyniadau disgyblion a thueddiadau derbyn. O ganlyniad, cynyddodd lleoedd dros ben ar draws y sector cyfrwng Cymraeg i 13.0% erbyn Ionawr 2026.

Felly, dylid ystyried y cynnydd mewn lleoedd dros ben yng nghyd-destun ehangu arfaethedig y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a lleihau maint cyffredinol y carfanau disgyblion. Mae'r capasiti ychwanegol a grëwyd drwy'r mesurau hyn wedi sicrhau bod addysg cyfrwng

Cymraeg mewn sefyllfa dda i ddarparu ar gyfer twf yn nifer y dysgwyr yn y dyfodol a chefnogi cyflawni amcanion Cynllun Strategol hirdymor y Cyngor ar gyfer y Gymraeg mewn Addysg.

Ar hyn o bryd darperir addysg gynradd cyfrwng Cymraeg drwy:

- Ysgol Gymraeg Santes Tudful;
- Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug; a
- Safle'r Gurnos, sydd ar hyn o bryd yn gweithredu fel lloeren Ysgol Gymraeg Santes Tudful.

Gall dysgwyr barhau â'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn Ysgol Gyfun Gymraeg Rhydywaun.

Roedd sefydlu Safle'r Gurnos yn 2022, ynghyd â'r Cylch Meithrin sydd wedi'i leoli ar y cyd, yn cynrychioli ehangiad arfaethedig o addysg cyfrwng Cymraeg i ogledd y Fwrdeistref Sirol. Mae hyn wedi creu llwybr lle gall plant ddechrau eu taith Gymraeg yn y blynyddoedd cynnar a symud ymlaen i addysg cyfrwng Cymraeg a gynhelir. Mae hefyd wedi galluogi'r Cyngor i asesu a datblygu'r cyflenwad o leoedd ysgol cyfrwng Cymraeg fel rhan o'i gynllunio strategol tymor hwy i gynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae cynlluniau cymeradwyo'r Cyngor yn cynnwys datblygiad parhaus Safle'r Gurnos, ehangu Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug ar hyn o bryd a datblygiad arfaethedig ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg pwrpasol barhaol yn y dyfodol. Gyda'i gilydd, disgwylir i'r cynigion hyn ddarparu digon o gapasiti cynradd cyfrwng Cymraeg i gefnogi cyflawni amcanion WESP hirdymor y Cyngor.

Fodd bynnag, ni fydd darparu digon o leoedd ar ei ben ei hun yn cyflawni targedau cyfranogiad Llywodraeth Cymru. Bydd angen twf parhaus yn nifer y dysgwyr cyfrwng Cymraeg ar draws y tair ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg hefyd. Mae sefydlu Safle'r Gurnos yn ffurfiol fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar wahân yn rhan bwysig o strategaeth y Cyngor i gefnogi'r twf hwnnw.

Yn ogystal â chynyddu capasiti ysgolion cyfrwng Cymraeg, mae'r Cyngor wedi cryfhau trefniadau trochi Cymraeg drwy Y Trochi, ei raglen trochi yn y Gymraeg. Mae Y Trochi yn cefnogi dysgwyr ar wahanol gamau o'u taith Gymraeg drwy ystod o ddulliau trochi a ddarperir ar draws y sector cyfrwng Cymraeg. Ers mis Medi 2026, mae'r ddarpariaeth trochi wedi'i chydlynu drwy athro trochi cyfrwng Cymraeg pwrpasol sy'n gweithio ar draws Ysgol Gymraeg Santes Tudful ac Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug.

Un elfen o'r rhaglen hon yw Trochi Hwyr, sy'n cefnogi dysgwyr ym Mlynnyddoedd 1 i 6 sy'n newydd neu'n dychwelyd i addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae'r trefniadau hyn yn cefnogi uchelgeisiau ehangach y Cyngor ar y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg drwy greu cyfleoedd ychwanegol i ddysgwyr gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg y tu hwnt i'r manau derbyn traddodiadol. Mae datblygu sylfaen bwrpasol ar gyfer Trochi Hwyr yn rhan o ddull tymor hwy y Cyngor o gryfhau cynnydd i addysg cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol.

Pam mae'r cynnig hwn wedi'i ddatblygu?

Mae'r cynnig wedi'i ddatblygu mewn ymateb i gyfuniad o ystyriaethau cenedlaethol, lleol ac addysgol.

Gyrwyr Cenedlaethol

Mae strategaeth Cymraeg 2050 *Llywodraeth Cymru yn* nodi'r uchelgais genedlaethol o gyflawni miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae cynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg yn elfen allweddol o gyflawni'r uchelgais honno.

Gyrwyr Lleol

Mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-2032 y Cyngor yn cynnwys targedau uchelgeisiol ar gyfer cynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg ac mae'n gofyn am gynllunio lleoedd ysgol yn y tymor hir i gefnogi twf yn y dyfodol.

Sefydlwyd Safle'r Gurnos yn 2022 fel eginysgol sy'n gweithredu fel lloeren Ysgol Gymraeg Santes Tudful. Mae'r ddarpariaeth wedi llwyddo i sefydlu llwybr addysg cyfrwng Cymraeg yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol ac wedi ffurfio rhan bwysig o strategaeth ehangach y Cyngor i ehangu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Mae strategaeth gymeradwyo'r Cyngor yn darparu ar gyfer datblygu'r ysgol mewn tri cham:

- darpariaeth eginblanhigion bresennol Safle'r Gurnos;
- sefydlu ysgol ar wahân yn ffurfiol sy'n gweithredu o hen safle Ysgol Gynradd St Aloysius o fis Medi 2027; ac
- adleoli arfaethedig i ysgol bwrpasol barhaol ar hen safle Ysgol Gynradd Goetre, sydd wedi'i gynllunio ar hyn o bryd ar gyfer Medi 2032.

Mae'r cynnig hwn yn cynrychioli'r cam nesaf yn y datblygiad arfaethedig hwnnw.

Gyrwyr Addysgol

Er eu bod yn llwyddiannus, sefydlwyd y trefniadau presennol i gefnogi eginysgol sy'n datblygu ac nid oeddent wedi'u bwriadu fel ateb hirdymor ar gyfer ysgol gynradd sy'n tyfu.

Byddai sefydlu ffurfiol yn:

- darparu ei hunaniaeth a'i dalgylch ei hun i'r ysgol;
- sefydlu trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth priodol;
- cefnogi twf graddol yr ysgol y tu hwnt i'w hystod oedran bresennol;
- darparu llety sy'n gallu cefnogi ehangu yn y dyfodol;
- cryfhau dilyniant o ofal plant i addysg gynradd ac uwchradd;
- darparu parhad i ddysgwyr presennol wrth i'r ysgol dyfu flwyddyn ar ôl blwyddyn;
- darparu sylfaen addas ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor sy'n gwasanaethu dysgwyr o bob rhan o'r Fwrdeistref Sirol;
- creu ymdeimlad cryfach o gymuned ysgol a pherthyn; a
- darparu llwybr clir tuag at ysgol bwrpasol barhaol.

Felly, mae'r cynnig yn rhan bwysig o strategaeth ehangach y Cyngor i gynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg, cryfhau llwybrau dilyniant o'r blynyddoedd cynnar i addysg gynradd ac uwchradd, yn ogystal â llwybrau o gyfrwng Saesneg i gyfrwng Cymraeg, gwella mynediad daearyddol at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a chefnogi cyflawni Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg ac uchelgeisiau Cymraeg 2050 y Cyngor.

Yn y pen draw, bydd y cynnig yn help i sicrhau bod digon o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gael i ddiwallu anghenion dysgwyr ym Merthyr Tudful yn y dyfodol.

Pam mae angen sefydlu ffurfiol

Sefydlwyd Safle'r Gurnos yn 2022 fel darpariaeth eginysgol cyfrwng Cymraeg sy'n gweithredu fel lloeren Ysgol Gymraeg Santes Tudful. Mae'r ddarpariaeth wedi cyflawni ei bwrpas yn llwyddiannus drwy gefnogi twf addysg cyfrwng Cymraeg yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol a sefydlu sylfaen gynaliadwy ar gyfer darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y dyfodol.

Mae llwyddiant y ddarpariaeth wedi rhoi hyder y gellir datblygu trydedd ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg gynaliadwy i wasanaethu cymunedau yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol.

Er bod y trefniadau presennol wedi bod yn effeithiol wrth gefnogi datblygiad cynnar y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, nid oeddent wedi'u bwriadu i ddarparu ateb hirdymor ar gyfer ysgol gynradd sydd wedi'i sefydlu'n llawn. Bydd twf yn nifer y dysgwyr yn y dyfodol yn gofyn am fwy o lety, trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth pwrpasol a fframwaith sefydliadol sy'n gallu cefnogi datblygiad parhaus yr ysgol.

Felly, mae'n ofynnol i sefydlu ffurfiol:

- greu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar wahân gyda'i hunaniaeth ei hun;
- sefydlu dalgylch pwrpasol;
- cefnogi trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth priodol;
- darparu llety sy'n gallu cefnogi twf yr ysgol yn y dyfodol;
- cryfhau cynllunio tymor hwy o leoedd ysgol cyfrwng Cymraeg; a
- darparu'r fframwaith sefydliadol sy'n ofynnol ar gyfer yr ysgol barhaol yn y dyfodol.

Felly, mae sefydlu ffurfiol yn cynrychioli'r cam nesaf arfaethedig yn natblygiad addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful, gan alluogi darpariaeth eginblanhigion llwyddiannus Safle'r Gurnos i ddatblygu i fod yn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg gynaliadwy sy'n gallu cwrdd â'r galw yn y dyfodol a chefnogi cenedlaethau'r dyfodol o ddysgwyr.

Dewis Safle a Strategaeth Llety

Cyn datblygu'r cynnig hwn, cynhaliodd y Cyngor arfarniad manwl o opsiynau i nodi'r atebion llety dros dro a hirdymor mwyaf priodol i gefnogi datblygiad addysg cyfrwng Cymraeg yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol yn y dyfodol. Ystyriwyd ystod o opsiynau, gan gynnwys parhau i ddefnyddio Safle'r Gurnos, adnewyddu hen adeiladau ysgol a datblygu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd.

Asesodd yr arfarniad bob opsiwn yn erbyn ystod o ffactorau, gan gynnwys addasrwydd addysgol, capasiti, hygyrchedd, gwerth am arian, cyflawnadwyedd, cynaliadwyedd hirdymor ac amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg y Cyngor.

Yn dilyn yr asesiad hwn, nododd y Cyngor:

- hen safle Ysgol Gynradd St Aloysius fel yr ateb llety dros dro a ffefrir o fis Medi 2027; a
- ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd ar hen safle Ysgol Gynradd Goetre fel yr ateb hirdymor a ffefrir, a ragwelir ar hyn o bryd o fis Medi 2032.

Nodwyd hen safle Ysgol Gynradd Sant Aloysius fel yr ateb dros dro a ffefrir oherwydd ei fod yn darparu digon o gapasiti ar gyfer nifer y disgyblion a ragwelir, yn caniatáu i'r ysgol aros yng nghymuned y Gurnos a gall ddarparu llety addas yn dilyn gwaith adnewyddu.

Nodwyd hen safle Ysgol Gynradd Goetre fel yr ateb hirdymor a ffefrir oherwydd ei fod yn darparu safle mawr sy'n gallu lletya ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg bwrpasol a chefnogi twf hirdymor addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful.

Niferoedd Disgyblion Cyfredol a Rhagamcanedig

Niferoedd Disgyblion Cyfredol

Dangosir niferoedd y disgyblion sy'n mynychu'r ddarpariaeth eginysgol yn Safle'r Gurnos ers sefydlu llwybr cyfrwng Cymraeg cwbl weithredol o Gylch Meithrin i addysg feithrin a chynradd yn 2023

Cymerir y niferoedd o ddyddiad cyfrif mis Medi pob blwyddyn academiaidd i adlewyrchu disgyblion amser llawn yn unig. Fodd bynnag, bu derbyniadau meithrin rhan-amser bob Ionawr ac Ebrill, gyda'r dysgwyr hyn wedyn yn symud ymlaen i leoedd meithrin llawn amser bob mis Medi.

Safle'r Gurnos: Niferoedd Disgyblion - 2024 i 2027

Grŵp Blwyddyn	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2024	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2025	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2026	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2027
Cyn-Meithrin	5 (2.5 FTE)	8 (4 FTE)	3 (1.5 FTE)	5 (2.5 FTE)
Meithrin	8	9	10	5
Derbynfa		8	9	10
Blwyddyn 1			8	10
Blwyddyn 2				7
Cyfanswm	13	25	30	37

Mae niferoedd y disgyblion yn dangos twf parhaus ers i'r llwybr ddod yn gwbl weithredol yn 2023. Yn gyffredinol, mae'r ddarpariaeth wedi tyfu o 8 disgybl ym mis Medi 2023 i 32 o ddisgyblion ym mis Medi 2026.

Fel y byddai'n ddisgwyliedig o fewn eginysgol sy'n datblygu sy'n gweithredu gyda charfannau cymharol fach, mae derbyniadau blynyddol wedi amrywio o flwyddyn i flwyddyn. Er bod carfan Feithrin Medi 2026 yn llai na'r garfan gyfatebol yn y blynyddoedd blaenorol, mae hyn wedi'i wrthbwyso gan ddilyniant a chadw dysgwyr parhaus ar draws y grwpiau blwyddyn presennol, gan arwain at dwf cyffredinol yng nghyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu'r ddarpariaeth.

Mae ffigurau mis Medi yn adlewyrchu disgyblion amser llawn ar y gofrestr ac nid ydynt yn cynnwys derbyniadau cyn-feithrin rhan-amser yn ystod y flwyddyn academiaidd. Ar hyn o bryd mae pum lle cyn-feithrin wedi'u dyrannu ar gyfer Ionawr 2027, gyda disgwyl derbyniadau pellach yn ystod Ebrill 2027 a Medi 2027. Gyda'i gilydd, disgwylir i'r derbyniadau hyn gefnogi twf i'r garfan Feithrin a ragwelir o 10 disgybl erbyn mis Medi 2027.

Mae nifer y dysgwyr hefyd wedi cael eu dylanwadu gan ddewis rhieni ac amgylchiadau unigol, gyda rhai teuluoedd yn ymuno â'r ddarpariaeth ar wahanol gamau (naill ai Cyn-Feithrinfa, Meithrinfa neu Dderbyn). Hyd yn hyn, ni fu unrhyw geisiadau mynediad canol tymor.

Mae adborth a gafwyd gan rai rhieni wedi dangos bod ansicrwydd ynghylch dilyniant tymor hwy y tu hwnt i ystod oedran bresennol y ddarpariaeth eginysgol, ynghyd â'r cyfyngiadau sy'n gysylltiedig â llety a gynlluniwyd ar gyfer ysgol sy'n datblygu, wedi bod yn ffactorau sy'n dylanwadu ar y penderfyniadau hynny.

Er gwaethaf yr heriau hyn a'r amrywiadau tymor byr mewn carfannau unigol, mae trywydd twf cyffredinol y ddarpariaeth wedi parhau i fod yn gadarnhaol ac yn dangos datblygiad parhaus addysg cyfrwng Cymraeg yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol.

Mae'r tabl isod yn nodi'r niferoedd disgyblion presennol a blaenorol ar gyfer Ysgol Gymraeg Santes Tudful ers mis Ionawr 2023.

Ysgol Santes Tudful: Niferoedd Disgyblion – 2024 i 2027

	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion
	Ionawr 2023	Ionawr 2024	Ionawr 2025	Ionawr 2026	Ionawr 2027
Cyn-Meithrin	10 (5 FTE)	15 (7.5 FTE)	18 (9 FTE)	19 (9.5 FTE)	15 (7.5FTE)
Meithrin	46	34	29	33	43
Derbynfa	51	46	36	30	33
Blwyddyn 1 i Flwyddyn 6	326	323	311	281	246
Cyfanswm	433	418	394	364	337

Mae amrywiaeth o ffactorau wedi dylanwadu ar y boblogaeth o ddisgyblion yn Ysgol Gymraeg Santes Tudful gan gynnwys tueddiadau demograffig, amrywiadau mewn cyfraddau geni, dewis rhieni ac, ers 2023, sefydlu a thwf darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn Safle'r Gurnos.

Mae datblygu'r ddarpariaeth yn Safle'r Gurnos wedi galluogi nifer cynyddol o ddysgwyr sy'n byw yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol i gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn agosach at adref, gan arwain at gyfran o ddisgyblion yn mynychu Safle'r Gurnos a allai fod wedi mynychu Ysgol Gymraeg Santes Tudful fel arall.

Er bod hyn wedi dylanwadu ar ddosbarthiad dysgwyr rhwng y ddau safle, mae'r ddwy ddarpariaeth wedi parhau i weithredu fel rhan o un ysgol ac mae datblygiad Safle'r Gurnos wedi cynyddu mynediad cyffredinol at addysg cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol.

Byddai'r cynnig yn ffurfioli'r patrwm presennol o ddarpariaeth trwy greu ysgol ar wahân a sefydlu trefniadau dalgylch clir ar gyfer y ddwy ysgol.

Niferoedd y Disgyblion a Amcanestynnir

Mae'r tabl isod yn nodi'r niferoedd disgyblion a ragwelir ar gyfer yr Ysgol Gynradd cyfrwng Cymraeg newydd o fis Medi 2027 ymlaen, ar ôl sefydlu'r ysgol fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar wahân sy'n gweithredu o hen safle St Aloysius.

Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg Newydd: Niferoedd y Disgyblion Amcanestynedig – 2028 i 2032

Grŵp Blwyddyn	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2028	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2029	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2030	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2031	Niferoedd y Disgyblion Ionawr 2032
Cyn-Meithrin	5 (2.5 FTE)	5 (2.5 FTE)	5 (2.5 FTE)	4 (2 FTE)	5 (2.5 FTE)
Meithrin	10	12	14	16	18
Derbynfa	5	10	12	14	16
Blwyddyn 1	10	5	10	12	14
Blwyddyn 2	10	10	5	10	12
Blwyddyn 3	7	10	10	5	10
Blwyddyn 4		7	10	10	5
Blwyddyn 5			7	10	10
Blwyddyn 6				7	10
Cyfanswm	47	59	63	88	100

Mae'r amcanestyniadau yn dangos twf parhaus yn niferoedd dysgwyr ar ôl sefydlu'r ysgol. Amcanestynnir y bydd twf blynyddol yn cynyddu'n raddol dros y cyfnod, o oddeutu 10 disgybl ychwanegol ym mis Medi 2027 i 18 o ddisgyblion ychwanegol erbyn Medi 2031. Mae hyn yn adlewyrchu cyflwyno grwpiau blwyddyn ychwanegol, datblygiad yr ysgol ar draws yr ystod oedran gynradd lawn, a'r manteision disgwylidig o ddarparu llwybr dilyniant clir i Flwyddyn 6 o fewn lleoliad ysgol bwrpasol.

Mae'r rhagamcanion hefyd yn tybio y bydd sefydlu ysgol ar wahân, ynghyd â llety gwell a hunaniaeth ysgol unigryw, yn galluogi'r ysgol i ddenu a chadw dysgwyr o'r dalgylch arfaethedig sy'n dymuno cael mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg wrth i'r ysgol ddatblygu.

Mae hyn yn cael ei lywio gan adborth a gafwyd gan rai rhieni, a oedd yn nodi bod ansicrwydd ynghylch trefniadau dilyniant yn y dyfodol a'r cyfyngiadau sy'n gysylltiedig â llety a gynlluniwyd ar gyfer ysgol sy'n datblygu yn ffactorau sy'n dylanwadu ar benderfyniadau i drosglwyddo o'r ddarpariaeth.

Gyda'i gilydd, mae'r amcanestyniadau hyn yn dangos bod yr ysgol yn gallu tyfu i fod yn ddarpariaeth gynradd lawn gynaliadwy sy'n gwasanaethu ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol. Mae'r amcanestyniadau yn cael eu llywio gan y twf a gyflawnwyd gan Safle'r Gurnos ers 2023, derbyniadau presennol cyn meithrin a meithrinfeydd, dilyniant disgwylidig drwy'r grwpiau blwyddyn presennol a'r sicrwydd ychwanegol a ddarperir drwy sefydlu ysgol annibynnol gyda dalgylch clir a llwybr dilyniant i Flwyddyn 6."

Mae'r niferoedd disgyblion a ragwelir yn parhau i fod yn is na capasiti arfaethedig yr ysgol trwy gydol y cyfnod sefydlu ac yn dangos y bydd digon o lety ar gael i gefnogi twf parhaus wrth i'r ysgol ddatblygu.

Mae'r tabl isod yn nodi'r niferoedd disgyblion amcanestynedig ar gyfer Ysgol Gymraeg Santes Tudful o 2027 ymlaen.

Ysgol Santes Tudful: Niferoedd Disgyblion – 2028 i 2032

	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion	Niferoedd y Disgyblion
	Ionawr 2028	Ionawr 2029	Ionawr 2030	Ionawr 2031	Ionawr 2032
Cyn-Meithrin	15 (7.5 FTE)	16 (8 FTE)	16 (8 FTE)	16 (8 FTE)	16 (8 FTE)
Meithrin	36	31	42	43	42
Derbynfa	41	39	35	45	47
Blwyddyn 1 i Flwyddyn 6	253	253	240	227	235
Cyfanswm	345	339	333	331	340

Mae'r niferoedd disgyblion a ragwelir yn dangos y disgwylir i Ysgol Gymraeg Santes Tudful barhau i fod yn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg gynaliadwy ar ôl sefydlu'r ysgol newydd. Er y bydd cyflwyno trefniadau dalgylch ar wahân yn arwain at gyfran o'r dysgwyr yn cael eu dyrannu i'r ysgol newydd, bydd Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn parhau i wasanaethu ardaloedd deheuol a chanolog y Fwrdeistref Sirol a bydd yn cadw capasiti i ddarparu ar gyfer twf yn y dyfodol.

Fel gyda phob ysgol ledled Cymru, bydd tueddiadau demograffig ac amrywiadau mewn cyfraddau geni yn dylanwadu ar nifer y disgyblion yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r trefniadau dalgylch diwygiedig, ynghyd â'r gwaith parhaus i hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg a gwella cyfraddau pontio o ofal plant cyfrwng Cymraeg i addysg statudol, gan gynnwys sefydlu Cylch Meithrin newydd ar safle Ysgol Santes Tudful, yn darparu cyfleoedd ar gyfer twf yn nifer y disgyblion yn y dyfodol.

Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro derbyniadau, rhagamcanion disgyblion a chyfraddau pontio ar draws y ddwy ysgol fel rhan o'i gynllunio parhaus o leoedd ysgol a chyflawni ei Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

Safle Cyffredinol

Gyda'i gilydd, mae'r niferoedd disgyblion a ragwelir ar gyfer y ddwy ysgol yn dangos bod y cynnig wedi'i fwriadu i sefydlu a chynnal dwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg gynaliadwy sy'n gwasanaethu gwahanol ardaloedd daearyddol y Fwrdeistref Sirol. Bydd y cynnig yn creu patrwm mwy hygyrch yn ddaearyddol o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, yn cynyddu capasiti cyffredinol yn y sector ac yn cefnogi twf mewn cyfranogiad yn y dyfodol yn unol â Chynllun Strategol y Cyngor yn y Gymraeg mewn Addysg.

Cyflwr ac Addasrwydd Adeiladau Ysgol

Nod y Cyngor yw darparu amgylcheddau dysgu o ansawdd uchel sy'n cefnogi darparu addysg ac yn hyrwyddo canlyniadau cadarnhaol i ddysgwyr.

Fel rhan o'i raglen barhaus o reoli asedau, mae'r Cyngor yn comisiynu asesiadau cyflwr ac addasrwydd adeiladau ysgolion. Mae'r asesiadau hyn yn helpu i lywio blaenoriaethau buddsoddi ac yn ystyried cyflwr ffisegol adeiladau a'u haddasrwydd ar gyfer cyflawni gofynion addysgol modern.

Mae arolygon cyflwr yn asesu cyflwr atgyweirio adeiladau ysgol ac yn nodi unrhyw ddiffygion sylweddol neu rwymedigaethau cynnal a chadw. Mae asesiadau addasrwydd yn ystyried pa mor effeithiol y mae llety yn cefnogi addysgu a dysgu, gan gynnwys argaeledd ystafelloedd dosbarth priodol, cyfleusterau arbenigol, amgylcheddau dysgu awyr agored, gofod hamdden a chyfleoedd i gyflwyno Cwricwlwm Cymru.

Adeilad Ysgol	Ystod Oedran	Cyflwr	Cynnal a Chadw Ôl-groniad	Addasrwydd
Safle'r Gurnos	3 - 7	C	£220,451	B
Sant Aloysius	3 - 11	C	£406,409	A

Safle'r Gurnos

Amod C - Gweithredol ond angen atgyweirio neu amnewid mawr yn y tymor byr i ganolig (fel arfer o fewn tair blynedd).

Addasrwydd B – Boddhaol. Perfformio fel y bwriadwyd ond nid yw'n cefnogi cyflawni'r cwricwlwm mewn rhai meysydd.

Sefydlwyd darpariaeth eginblanhigion bresennol Safle'r Gurnos i gefnogi datblygiad a thwf cychwynnol addysg cyfrwng Cymraeg yn yr ardal.

Er bod y llety wedi cyflawni'r rôl hon yn llwyddiannus ac yn parhau i fod yn addas ar gyfer darparu Dysgu Sylfaen a blynyddoedd cynnar addysg gynradd, ni chafodd ei gynllunio i ddarparu ar gyfer gweithrediad hirdymor ysgol gynradd 3-11 llawn.

Wrth i'r ysgol dyfu a sefydlu darpariaeth Cyfnod Allweddol 2, mae cyfyngiadau'r llety presennol yn dod yn fwyfwy amlwg. Nid yw'r safle yn darparu digon o gapasiti na'r ystod o amgylcheddau addysgu a dysgu sydd eu hangen i gefnogi dysgwyr o'r Feithrinfa hyd at Flwyddyn 6.

Yn benodol, nid yw'n cynnig yr ehangder o gyfleusterau dan do ac awyr agored a ddisgwylir fel arfer gan ysgol gynradd lawn ac sy'n ofynnol i gefnogi'r gwaith o gyflwyno Cwricwlwm Cymru ar draws pob grŵp oedran.

Hen Ysgol Gynradd Sant Aloysius

Amod C - Gweithredol ond angen atgyweirio neu amnewid mawr yn y tymor byr i ganolig (fel arfer o fewn tair blynedd).

Addasrwydd A - Cyfleusterau da sy'n addas ar gyfer addysgu, dysgu a lles yn yr ysgol.

Mae hen safle Ysgol Gynradd St Aloysius wedi'i nodi fel yr ateb llety dros dro a ffefrir oherwydd ei fod wedi'i gynllunio a'i weithredu fel ysgol gynradd lawn.

Felly, mae'n darparu llawer mwy o gapasiti ac ystod ehangach o gyfleusterau sy'n gallu cefnogi dysgwyr o'r Feithrinfa hyd at Flwyddyn 6.

Er bod angen buddsoddiad ar y safle ar hyn o bryd, bydd y gwaith cyfalaf arfaethedig a ariennir gan Lywodraeth Cymru yn mynd i'r afael â materion cyflwr a nodwyd ac yn gwella addasrwydd y llety at ddibenion addysgol ymhellach.

Disgwylir i'r rhaglen adnewyddu:

- wella cyflwr cyffredinol yr adeilad a lleihau rhwymedigaethau cynnal a chadw a nodwyd;
- darparu llety sy'n addas ar gyfer ysgol gynradd lawn sy'n gwasanaethu dysgwyr o'r Feithrin i Flwyddyn 6;
- gwella amgylcheddau addysgu a dysgu;
- creu cyfleusterau sy'n cefnogi'n well cyflawni'r Cwricwlwm i Gymru;
- gwella hygyrchedd a chynhwysiant;
- gwella cyfleoedd ar gyfer dysgu awyr agored, chwarae a hamdden;
- darparu llety priodol i gefnogi twf parhaus yr ysgol; a
- creu amgylchedd dysgu sy'n fwy cyson â'r hyn a ddisgwylir o ysgol gynradd wedi'i sefydlu'n llawn.

Bydd y buddsoddiad yn hen safle St Aloysius yn rhoi mynediad i ddysgwyr at gyfleusterau addysgol gwell ac amgylchedd dysgu sy'n fwy addas ar gyfer anghenion ysgol gynradd 3-11 sy'n tyfu.

Bydd hyn hefyd yn cefnogi datblygiad parhaus addysg cyfrwng Cymraeg yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol drwy ddarparu llety sy'n gallu cefnogi twf arfaethedig yr ysgol o'i darpariaeth eginblanhigion bresennol i ysgol gynradd sefydledig llawn.

Safonau a Manteision Addysgol

Mae'r Cyngor yn gweithio'n agos gydag arweinwyr ysgolion a chyrff llywodraethu i sicrhau bod addysgu a dysgu o ansawdd uchel a bod trefniadau priodol ar waith i gefnogi cynnydd, lles a chyflawniad dysgwyr.

Ers ei sefydlu, mae Safle'r Gurnos wedi elwa o weithredu fel rhan o Ysgol Gymraeg Santes Tudful, gan alluogi dysgwyr i gael mynediad at gwricwlwm sefydledig yr ysgol, trefniadau arweinyddiaeth, arbenigedd addysgu a chymorth addysgol ehangach. Mae hyn wedi darparu parhad a sefydlogrwydd yn ystod datblygiad y ddarpariaeth eginblanhigion ac wedi cefnogi cyflwyno addysg cyfrwng Cymraeg yn llwyddiannus yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol.

Mae ysgolion yn cael eu harchwilio gan Estyn, Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru, fel rhan o raglen genedlaethol o arolygu ysgolion. Pwrpas yr arolygiad yw nodi cryfderau a meysydd i'w datblygu a chefnogi gwelliant parhaus mewn safonau addysgol.

Cafodd Ysgol Gymraeg Santes Tudful ei harolygu yn fwyaf diweddar gan [Estyn](#) ym mis Tachwedd 2023 o dan y fframwaith arolygu presennol a derbyniodd un argymhelliad:

R1: Datblygu sgiliau ysgrifennu Cymraeg annibynnol disgyblion

Mae'r cynnig hwn yn cael ei gyflwyno mewn ymateb i'r nod strategol ar gyfer twf parhaus addysg cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol a'r angen i sefydlu trefniadau hirdymor priodol ar gyfer darpariaeth yn y dyfodol.

Manteision Addysgol

Mae datblygu darpariaeth eginysgol Safle'r Gurnos eisoes wedi dangos manteision sefydlu addysg cyfrwng Cymraeg yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol. Ers sefydlu'r llwybr Cylch Meithrin, mae nifer y dysgwyr wedi tyfu'n raddol ac mae nifer cynyddol o deuluoedd wedi gallu cael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn agosach at eu cymunedau.

Byddai'r cynnig yn adeiladu ar y sylfeini hyn ac yn darparu nifer o fanteision addysgol ychwanegol i ddysgwyr a theuluoedd, gan gynnwys:

- llwybr cyfrwng Cymraeg clir a pharhaus o'r blynyddoedd cynnar hyd at Flwyddyn 6;
- gwell parhad dysgu i ddisgyblion sy'n mynychu'r ddarpariaeth eginblanhigion ar hyn o bryd;
- mwy o sicrwydd i deuluoedd ynghylch trefniadau dilyniant yn y dyfodol;
- mynediad at lety sy'n gallu cefnogi'r gwaith o ddarparu'r cwricwlwm cynradd llawn o'r Feithrinfa hyd at Flwyddyn 6;
- mynediad at ganolfan benodol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor, gan gefnogi dysgwyr ym Mlynnyddoedd 1 i 6 sy'n newydd neu'n dychwelyd i addysg cyfrwng Cymraeg;
- amgylcheddau addysgu a dysgu sydd wedi'u cynllunio'n benodol i ddiwallu anghenion dysgwyr oedran cynradd ym mhob cam o'u haddysg;
- gwell mynediad at gyfleusterau dysgu awyr agored, addysg gorfforol, hamdden a chwarae sy'n briodol ar gyfer ysgol gynradd llawn;
- cyfleoedd gwell i gefnogi lles dysgwyr, dysgu yn seiliedig ar chwarae a'r Cwricwlwm ehangach i Gymru;
- cyfleoedd i gryfhau hunaniaeth, ethos ac ymdeimlad o gymuned yr ysgol ymhellach;

- trefniadau llywodraethu ac arweinyddiaeth yn canolbwyntio ar gefnogi datblygiad parhaus yr ysgol;
- mwy o allu i gefnogi twf addysg cyfrwng Cymraeg yn y dyfodol; a
- fframwaith cynaliadwy ar gyfer datblygiad hirdymor addysg cyfrwng Cymraeg yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol.

Mae'r Cyngor o'r farn y byddai'r cynnig yn darparu'r trefniadau trefniadol, arweinyddiaeth a llety angenrheidiol i gefnogi datblygiad parhaus addysg cyfrwng Cymraeg o ansawdd uchel. Yn benodol, byddai'n darparu amgylcheddau addysgu a dysgu sy'n addas i ddysgwyr ar draws yr ystod oedran gynradd lawn, ynghyd â mynediad at gyfleusterau dysgu awyr agored, hamdden a chwarae sy'n fwy cyson â'r rhai a ddisgwylir mewn ysgol gynradd gwbl sefydledig.

Byddai'r cynnig hefyd yn mynd i'r afael â nifer o'r ffactorau a nodwyd gan rai teuluoedd fel rhai sy'n dylanwadu ar benderfyniadau i drosglwyddo o'r ddarpariaeth eginysgol, yn enwedig mewn perthynas â threfniadau dilyniant yn y dyfodol a'r cyfyngiadau sy'n gysylltiedig â llety a gynlluniwyd ar gyfer ysgol sy'n datblygu.

Byddai'r cynnig hefyd yn cryfhau cyfleoedd i ddysgwyr gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg y tu hwnt i'r pwyntiau derbyn traddodiadol trwy ddarparu sylfaen benodol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor. Fel rhan o raglen ehangach Y Trochi, bydd Trochi Hwyr yn cefnogi dysgwyr i ddatblygu'r sgiliau a'r hyder Cymraeg sydd eu hangen i gymryd rhan lawn mewn addysg cyfrwng Cymraeg prif ffrwd.

Yn y pen draw, bydd y cynnig yn darparu llwybr clir a chynaliadwy i ddysgwyr gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg o fewn cymuned ysgol sy'n tyfu, tra'n cefnogi gwell dilyniant dysgwyr, gwell cyfleoedd addysgol ac uchelgeisiau ehangach y Cyngor ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful.

Dalgylchoedd

Ar hyn o bryd, darperir addysg gynradd cyfrwng Cymraeg yn ardaloedd gogleddol a chanolog y Fwrdeistref Sirol drwy Ysgol Gymraeg Santes Tudful, sy'n gwasanaethu dalgylch daearyddol eang.

Ar hyn o bryd mae darpariaeth eginblanhigion Safle'r Gurnos yn gweithredu fel darpariaeth lloeren Ysgol Gymraeg Santes Tudful ac felly mae'n dod o fewn trefniadau dalgylch presennol yr ysgol.

Wrth i'r ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg barhau i ehangu, mae'r Cyngor o'r farn ei bod yn briodol bod y drydedd ysgol gynradd Gymraeg arfaethedig yn gweithredu gyda'i dalgylch pwrpasol ei hun. Bydd hyn yn cefnogi datblygiad hirdymor y ddwy ysgol ac yn darparu mwy o eglurder i deuluoedd wrth wneud penderfyniadau ynghylch derbyniadau ysgol.

Pam mae angen dalgylch newydd

Mae sefydlu trydedd ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn cynrychioli ehangiad sylweddol o'r ddarpariaeth addysgol cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol.

Wrth i'r ysgol arfaethedig ddatblygu a thyfu, mae angen dalgylch pwrpasol i:

- gefnogi sefydlu'r ysgol yn ffurfiol;

- darparu eglurder ynghylch trefniadau derbyn yn y dyfodol;
- cefnogi cynllunio lleoedd tymor hwy;
- sicrhau niferoedd dysgwyr cynaliadwy ar draws ysgolion cyfrwng Cymraeg; a
- gwella hygyrchedd i addysg cyfrwng Cymraeg i deuluoedd sy'n byw yn rhan ogleddol y Fwrdeistref Sirol.

Bydd creu dalgylch pwrpasol hefyd yn cefnogi rhagolygon niferoedd dysgwyr yn y dyfodol ac yn cynorthwyo'r Cyngor i sicrhau bod digon o leoedd cyfrwng Cymraeg ar gael i ateb y galw.

Trefniadau dalgylch arfaethedig

Bydd dalgylch yr ysgol gynradd Gymraeg newydd arfaethedig yn cael ei sefydlu drwy adolygu'r dalgylch presennol ar gyfer Ysgol Gymraeg Santes Tudful.

Bydd y dull hwn yn sicrhau bod gan y ddwy ysgol ffiniau dalgylch wedi'u diffinio'n glir ac yn gynaliadwy, gan roi mwy o eglurder i rieni/gofalwyr ynghylch derbyniadau i ysgolion a chefnogi cynllunio lleoedd disgyblion y Cyngor yn y dyfodol. Byddai'r dalgylch ar gyfer Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug yn aros yn ddigyfnewid.

Mae'r ffiniau dalgylch arfaethedig wedi'u datblygu i gefnogi:

- mynediad cyfartal i addysg cyfrwng Cymraeg;
- cynllunio effeithiol o leoedd ysgol;
- niferoedd dysgwyr cynaliadwy ar draws y ddwy ysgol;
- defnydd effeithlon o adnoddau addysgol; a
- twf parhaus addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful.

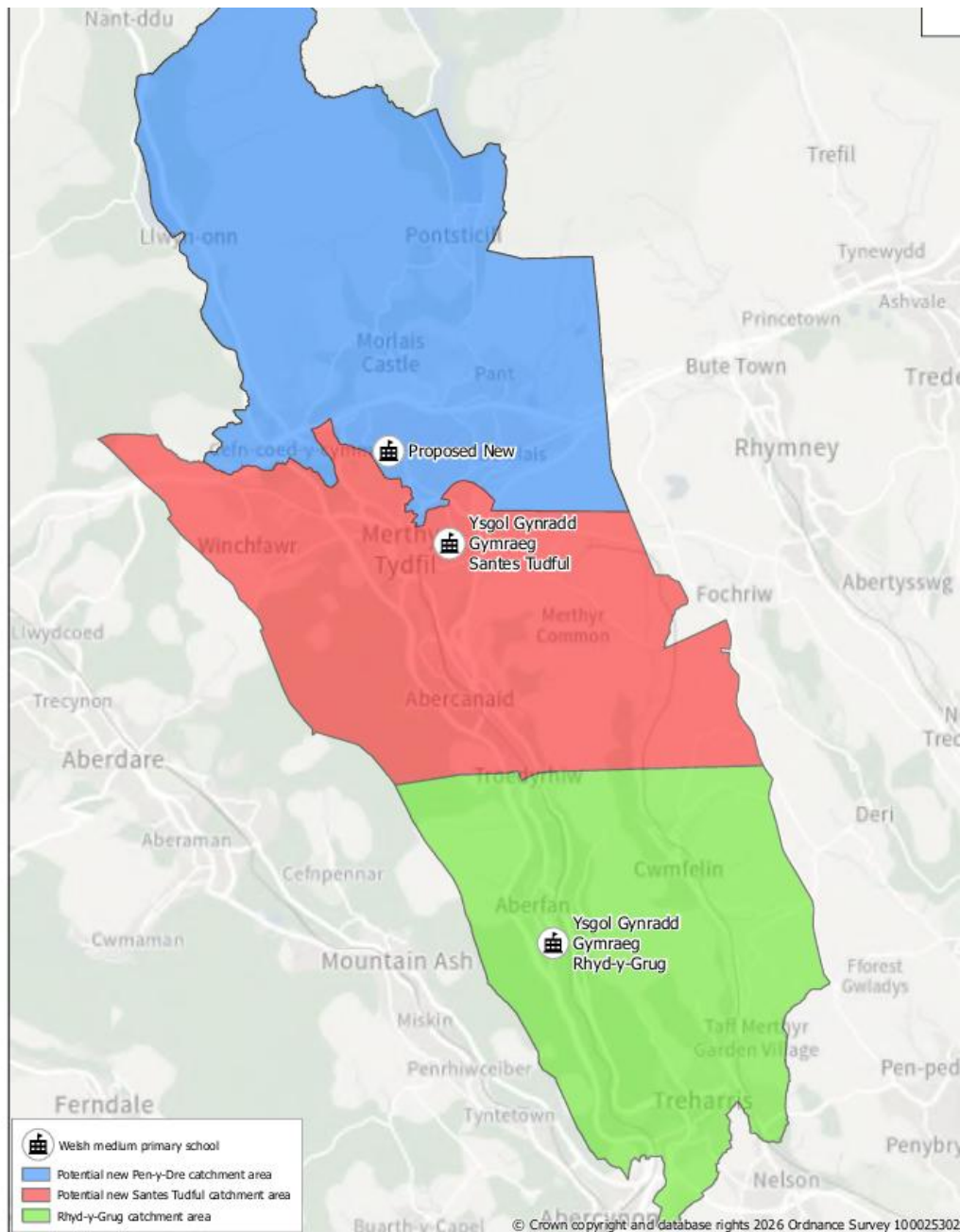
Methodoleg Dalgylch

Wrth ddatblygu'r dalgylch arfaethedig, mae'r Cyngor wedi ystyried ystod o ffactorau gan gynnwys:

- patrymau cyfredol presenoldeb ysgolion cyfrwng Cymraeg;
- niferoedd dysgwyr presennol a rhagamcanedig;
- dosbarthiad poblogaeth;
- hygyrchedd daearyddol;
- ystyriaethau trafnidiaeth;
- datblygiad tai yn y dyfodol; a
- cynaliadwyedd hirdymor darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg.

Bwriad y trefniadau dalgylch arfaethedig yw cefnogi dysgwyr presennol a dysgwyr y dyfodol wrth greu fframwaith cynaliadwy ar gyfer twf parhaus addysg cyfrwng Cymraeg.

Map o'r dalgylchoedd arfaethedig ar gyfer Ysgolion Cynradd Cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful

Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg Newydd – Dalgylch Arfaethedig

Darpariaeth Addysg Feithrin a Chynradd Cyfrwng Cymraeg

Darperir addysg feithrin a chynradd cyfrwng Cymraeg gan yr ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd sy'n cael ei sefydlu'n ffurfiol o ddarpariaeth eginysgol bresennol Safle'r Gurnos yn Ysgol Gymraeg Santes Tudful.

Darperir Addysg Feithrin a Chynradd cyfrwng Saesneg gan:-

Ysgol Gynradd Dowlais
Ysgol Gynradd Gellifaelog
Ysgol Gynradd Gymunedol Goetre
Ysgol Gynradd Gwaunfarren

Ysgol Gynradd y Graig

Darpariaeth Addysg Uwchradd

Darperir Addysg Uwchradd Cyfrwng Cymraeg gan Ysgol Gymraeg Rhydywaun.

Darperir Addysg Uwchradd Cyfrwng Saesneg gan Ysgol Uwchradd Pen y Dre

Ysgol Gymraeg Santes Tudful – Dalgylch Diwygiedig

Darpariaeth Addysg Feithrin a Chynradd cyfrwng Cymraeg

Bydd addysg feithrin a chynradd cyfrwng Cymraeg yn parhau i gael ei ddarparu gan Ysgol Gymraeg Santes Tudful.

Darperir Addysg Feithrin a Chynradd cyfrwng Saesneg gan:-

Ysgol Gynradd Caedraw

Ysgol Gynradd Gymunedol Coed y Dderwen

Ysgol Gynradd Parc Cyfarthfa

Ysgol Gynradd Heolgerrig

Ysgol Gynradd Gymunedol Twynyroddyn

Ysgol Gynradd Gymunedol Abercanaid

Darpariaeth Addysg Uwchradd

Darperir Addysg Uwchradd Cyfrwng Cymraeg gan Ysgol Gymraeg Rhydywaun.

Darperir Addysg Uwchradd Cyfrwng Saesneg gan Ysgol Uwchradd Cyfarthfa ac Ysgol Uwchradd Afon Taf

Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug - dalgylch presennol (heb newid)

Nid yw'r cynnig hwn yn effeithio ar ddalgylch presennol Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug a bydd yn aros yn ddigyfnewid.

Darperir addysg cyfrwng Saesneg sy'n seiliedig ar ffydd i ddysgwyr rhwng 3 a 16 oed gan Ysgol Gatholig Saint Carlo Acutis ar draws y tair dalgylch cynradd cyfrwng Cymraeg.

Trefniadau Derbyn

Bydd y Cyngor yn parhau i fod yr awdurdod derbyn ar gyfer yr ysgol arfaethedig. Bydd derbyniadau yn parhau i gael eu gweinyddu yn unol â threfniadau derbyn cyhoeddedig y Cyngor a chanllawiau statudol perthnasol. Bydd ceisiadau am leoedd yn yr ysgol arfaethedig yn parhau i gael eu rheoli trwy brosesau derbyn presennol y Cyngor.

Fel rhan o'r cynnig hwn, bydd dalgylch pwrpasol yn cael ei sefydlu ar gyfer yr ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd. Mae'r dalgylch wedi'i gynllunio i gefnogi datblygiad hirdymor addysg cyfrwng Cymraeg yn rhan ogleddol y Fwrdeistref Sirol ac i ddarparu mwy o eglurder i deuluoedd ynghylch derbyniadau i ysgolion yn y dyfodol.

Bydd yr ysgol arfaethedig yn gweithredu i ddechrau o hen safle St Aloysius o fis Medi 2027 a bydd yn parhau i dyfu'n raddol flwyddyn ar ôl blwyddyn. Bydd grwpiau blwyddyn ychwanegol yn cael eu derbyn bob blwyddyn, gan alluogi'r ysgol i ddatblygu'n raddol i fod yn ddarpariaeth ysgol gynradd lawn.

Bydd trefniadau derbyn ar gyfer yr ysgol arfaethedig yn cael eu cymhwyso yn unol â'r dalgylch cymeradwy a meini prawf gordanysgrifio cyhoeddedig y Cyngor, os bydd ceisiadau yn fwy na nifer y lleoedd sydd ar gael.

Dysgwyr Presennol

Bydd dysgwyr sy'n mynychu Safle'r Gurnos ar hyn o bryd yn parhau â'u haddysg fel rhan o sefydlu'r ysgol newydd yn ffurfiol ac ni fydd yn ofynnol iddynt ailymgeisio am leoedd o ganlyniad i'r cynnig hwn.

Yn yr un modd, ni fydd yn ofynnol i ddisgyblion presennol sy'n mynychu Ysgol Gymraeg Santes Tudful drosglwyddo ysgolion o ganlyniad i'r newidiadau arfaethedig i'r dalgylch a gallant barhau â'u haddysg yn yr ysgol tan ddiwedd Blwyddyn 6.

Derbyniadau yn y dyfodol

O fis Medi 2027 ymlaen, bydd ceisiadau am leoedd meithrin a derbynfa yn cael eu penderfynu yn unol â'r trefniadau dalgylch cyfrwng Cymraeg diwygiedig a gynigir yn yr ymgynghoriad hwn.

Dylai rhieni a gofawyr nodi nad yw mynediad i ysgol yn awtomatig yn rhoi cymhwysedd ar gyfer cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol. Bydd hawl trafndiaeth yn parhau i gael ei asesu ar wahân yn unol â Pholisi Trafndiaeth Cartref i'r Ysgol y Cyngor a gofynion statudol perthnasol.

Cyfeiriwch at *yr adran Trefniadau Teithio a Thrafnidiaeth Ysgol* i Ddysgwyr i gael rhagor o wybodaeth.

Trochi Hwyr

Bwriad yr ysgol arfaethedig yw darparu sylfaen benodol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor. Bydd mynediad i Trochi Hwyr yn cael ei reoli ar wahân i'r trefniadau derbyn meithrin a derbyn arferol ar gyfer yr ysgol arfaethedig.

Bydd trefniadau derbyn, cofrestru a throsglwyddo manwl ar gyfer dysgwyr sy'n cael mynediad i Trochi Hwyr yn cael eu datblygu cyn mis Medi 2027. Bydd y trefniadau hyn yn pennu ble mae dysgwyr yn cael eu cofrestru wrth gael mynediad at Trochi Hwyr a sut maen nhw'n trosglwyddo i ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg prif ffrwd ar ôl cwblhau'r rhaglen

Pwrrpas Trochi Hwyr fydd cefnogi pontio llwyddiannus i addysg cyfrwng Cymraeg. Bydd y Cyngor yn sicrhau bod teuluoedd yn derbyn gwybodaeth glir am gofrestru, presenoldeb, cludiant ac ysgol gyrchfan arfaethedig y dysgwyr cyn i leoliad ddechrau.

Capasiti a Niferoedd Derbyn

Bydd yr ysgol yn gweithredu i ddechrau gyda Rhif Derbyn Cyhoeddedig (PAN) o 15. Yn seiliedig ar Fethodoleg Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyfrifo Capasiti Ysgolion (MCSW), mae hyn yn cyfateb i gapasiti gweithredol o 105 o leoedd yn ystod y cyfnod sefydlu.

Mae'r ysgol yn cael ei sefydlu gyda chapasiti terfynol o 210 o leoedd a PAN o 30. Yn ystod y cyfnod y mae'r ysgol yn gweithredu o hen safle St Aloysius, gall y Cyngor adolygu'r PAN gweithredol a'r capasiti mewn ymateb i'r galw am leoedd.

Mae hen safle St Aloysius yn gallu darparu ar gyfer hyd at 175 o ddisgyblion (PAN 25) a byddai unrhyw newidiadau'n cael eu hystyried drwy brosesau cynllunio a derbyn lleoedd ysgol arferol y Cyngor.

Bydd derbyniadau yn cael eu gweinyddu yn unol â Pholisi Derbyn Ysgolion y Cyngor a bydd trefniadau derbyn yn cael eu cyhoeddi'n flynyddol fel rhan o broses dderbyn gydgyssylltiedig y Cyngor.

Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro niferoedd disgyblion, derbyniadau a'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg wrth i'r ysgol ddatblygu a bydd yn adolygu'r trefniadau derbyn a'r gallu gweithredu.

Trefniadau Teithio i Ddysgwyr a Thrafnidiaeth Ysgol

Nid yw'r cynnig yn diwygio Polisi Trafnidiaeth Cartref i Ysgol (HTST) y Cyngor. Bydd cymhwysedd ar gyfer cymorth trafndiaeth yn parhau i gael ei benderfynu yn unol â pholisi cymeradwy y Cyngor a gofynion statudol perthnasol.

Trefniadau Cyfredol

Ar hyn o bryd darperir cludiant o'r cartref i'r ysgol yn unol â Pholisi HTST cymeradwy y Cyngor. Mae cludiant am ddim ar gael i ddisgyblion cymwys sy'n mynychu eu hysgol addas agosaf lle mae'r pellter rhwng y cartref a'r ysgol yn fwy na 2 filltir i blant oedran cynradd (3-11 oed).

Gellir darparu cludiant am ddim hefyd pan fo disgybl yn bodloni'r meini prawf cymhwysedd ar gyfer Trafnidiaeth Arbennig, gan gynnwys pan fo disgybl yn cael ADY, anabled a/neu gyflwr meddygol ac mae disgybl wedi cael ei asesu fel un sydd angen cymorth trafndiaeth.

Trefniadau ar gyfer disgyblion sy'n mynychu'r Ysgol Arfaethedig

Bydd hawl trafndiaeth i ddysgwyr sy'n mynychu'r ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg arfaethedig ar safle dros dro St Aloysius yn cael ei asesu yn unol â Pholisi HTST y Cyngor a gofynion statudol perthnasol.

Bydd y Cyngor yn ystyried pwysigrwydd parhad i ddysgwyr presennol lle gall cymhwysedd gael ei effeithio yn unig o ganlyniad i adleoli'r ysgol nawr neu yn y dyfodol.

Trefniadau ar gyfer disgyblion sy'n mynychu Ysgol Gymraeg Santes Tudful

Bydd disgyblion sydd eisoes yn derbyn cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol i Ysgol Gymraeg Santes Tudful, ond a fyddai'n dod y tu allan i'r dalgylch diwygiedig o ganlyniad i'r cynnig hwn, yn parhau i dderbyn cymorth cludiant am ddim, ar yr amod eu bod yn parhau i gofrestru'n barhaus yn yr ysgol ac nad yw eu hamgylchiadau'n newid yn sylweddol.

Ni fydd disgyblion newydd sy'n cael eu derbyn i Ysgol Gymraeg Santes Tudful o fis Medi 2027 ymlaen ac sy'n byw y tu allan i'r dalgylch diwygiedig fel arfer yn gymwys i gael cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol.

Trefniadau Trafnidiaeth ar gyfer Trochi Hwyr

Bwriad yr ysgol arfaethedig yw darparu sylfaen bwrpasol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor, gan gefnogi dysgwyr cymwys o bob rhan o'r Fwrdeistref Sirol. O ganlyniad, efallai y bydd angen trefniadau trafndiaeth ychwanegol i alluogi rhai dysgwyr i gael mynediad i'r ddarpariaeth.

Bydd trefniadau trafndiaeth manwl yn cael eu datblygu fel rhan o'r cynllunio gweithredu ar gyfer Trochi Hwyr. Bydd y trefniadau hyn yn ystyried anghenion dysgwyr, pellteroedd teithio, amseroedd teithio, gofynion gweithredol a pholisïau trafndiaeth a dyletswyddau statudol y Cyngor.

Cydraddoldeb, Cynhwysiant a Dysgwyr sy'n Agored i Niwed

Disgyblion sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol Am Ddim (eFSM)

Mae'r tabl isod yn dangos nifer a chanran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim sy'n mynychu Ysgol Gymraeg Santes Tudful a Safle'r Gurnos.

Ysgol Gynradd Santes Tudful Prif safle	Ionawr 2024	Ionawr 2025	Ionawr 2026
Niferoedd disgyblion	413	386	363
Na. eFSM	36	34	30
% eFSM	8.7%	8.8%	8.3%

Safle'r Gurnos	Ionawr 2024	Ionawr 2025	Ionawr 2026
Niferoedd disgyblion	13	25	28
Na. eFSM	0	3	6
% eFSM	0.0%	12.0%	21.4%

Mae cyfran y dysgwyr sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn arwydd o lefel yr anfantais economaidd-gymdeithasol o fewn cymuned ysgol. Gan fod Safle'r Gurnos ar hyn o bryd yn gweithredu gyda charfannau disgyblion cymharol fach, dylid cymryd gofal wrth ddehongli newidiadau canrannol o flwyddyn i flwyddyn, gan y gall newidiadau cymharol fach yn niferoedd disgyblion arwain at amrywiadau sylweddol yn y canrannau a adroddwyd.

Disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)

Mae'r tabl isod yn dangos nifer y disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n mynychu Ysgol Gymraeg Santes Tudful a Safle'r Gurnos.

Ysgol Gynradd Santes Tudful Prif safle	Ionawr 2024	Ionawr 2025	Ionawr 2026
Niferoedd disgyblion	413	386	363
Gweithredu Ysgol	4	5	Amherthnasol
Gweithredu Ysgol a Mwy	7	2	Amherthnasol
Datganwyd	1	Amherthnasol	Amherthnasol
CDU a gynhelir gan yr ysgol	2	7	8
CDU a gynhelir gan ALL	0	3	0

Safle'r Gurnos	Ionawr 2024	Ionawr 2025	Ionawr 2026
Niferoedd disgyblion	13	25	28
Gweithredu Ysgol	0	0	N/A
Gweithredu Ysgol a Mwy	0	0	N/A
Datganwyd	0	N/A	N/A
CDU a gynhelir gan yr ysgol	0	2	1
CDU a gynhelir gan ALL	0	0	0

Fel gyda data prydau ysgol am ddim, mae maint cymharol fach y carfanau sy'n mynychu Safle'r Gurnos ar hyn o bryd yn golygu y gall newidiadau cymedrol yn niferoedd disgyblion gael effaith amlwg ar ganrannau a adroddwyd.

Nid yw'r Cyngor yn credu y byddai'r cynnig yn cael effaith negyddol ar ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol neu ddysgwyr eraill sy'n agored i niwed. Nid yw'r cynnig yn newid y trefniadau presennol ar gyfer cefnogi dysgwyr agored i niwed, a byddai cymorth ac ymyriadau priodol yn parhau i gael eu darparu yn unol â gofynion statudol, polisiâu'r Cyngor ac anghenion dysgwyr unigol. Disgwylir i'r gwaith adnewyddu arfaethedig o hen safle St Aloysius ddarparu amgylchedd dysgu sy'n fwy addas i gefnogi dysgwyr ar draws yr ystod oedran gynradd lawn ac i gyfrannu'n gadarnhaol at ddarparu darpariaeth addysgol gynhwysol.

Llwybr Trochi Hwyr i Addysg Cyfrwng Cymraeg

Mae Trochi Hwyr yn rhan o raglen trochi Cymraeg ehangach Y Trochi yn y Cyngor. Gall argaeledd canolfan bwrpasol ar gyfer Trochi Hwyr gynyddu cyfleoedd i ddysgwyr sy'n

mynychu addysg cyfrwng Saesneg ar hyn o bryd drosglwyddo i addysg cyfrwng Cymraeg yn ystod eu haddysg gynradd, y tu hwnt i'r pwyntiau derbyn traddodiadol.

Mae'r Cyngor o'r farn bod Trochi Hwyr yn cefnogi mynediad cyfartal drwy ddarparu llwybr ychwanegol i addysg cyfrwng Cymraeg a chefnogaeth strwythuredig i helpu dysgwyr i ddatblygu'r sgiliau a'r hyder Cymraeg sydd eu hangen i gymryd rhan lawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg prif ffrwd.

Goblygiadau Adnoddau Dynol

Bydd sefydlu'r ysgol arfaethedig yn gofyn am strwythurau staffio sy'n gallu cefnogi dysgwyr yn ystod pob cam o ddatblygiad yr ysgol. Yn ystod y cyfnod sefydlu, bwriedir i drefniadau arweinyddiaeth weithredu trwy fodel Pennaeth Gweithredol, gan ddarparu arweinyddiaeth strategol ar draws yr ysgolion ffederal a chefnogi sefydlu'r ysgol newydd yn llwyddiannus.

Mae'r adnodd staffio presennol sy'n cefnogi Ysgol Gymraeg Santes Tudful a Safle'r Gurnos wedi'i ddatblygu i ddiwallu anghenion ysgol sefydledig ac ysgol eginblanhigion lloeren sy'n gweithredu ar draws dau safle. Wrth i'r ysgol eginblanhigion ddatblygu fel ysgol adnabyddadwy ar wahân fel rhan o'r cynnig hwn, bydd angen capasiti staffio ychwanegol i gefnogi ei thwf a'i gweithrediad fel ysgol annibynnol.

Bydd strwythurau staffio felly yn tyfu'n raddol yn unol â niferoedd dysgwyr, gofynion gweithredol a datblygiad graddol yr ysgol.

Bydd y dull graddol hwn yn cefnogi:

- parhad dysgu;
- cynaliadwyedd y gweithlu;
- defnyddio adnoddau yn effeithiol;
- mynediad at arbenigedd addysgu cyfrwng Cymraeg;
- datblygiad graddol o strwythurau arweinyddiaeth a staffio sy'n briodol i ddwy ysgol ar wahân.

Ni ragwelir y bydd y cynnig yn lleihau'r gofyniad staffio cyffredinol ar draws Ysgol Gymraeg Santes Tudful a'r ddarpariaeth ysgolion lloeren yn Safle'r Gurnos. Wrth i'r ysgol eginysgolo ddatblygu fel ysgol ar wahân, bydd angen capasiti staffio ychwanegol i gefnogi ei thwf a'i gweithredu fel darpariaeth annibynnol.

Bydd staff presennol yn parhau i gael eu cefnogi drwy gydol y broses weithredu a bydd unrhyw oblygiadau staffio sy'n deillio o'r cynnig, gan gynnwys sefydlu trefniadau staffio a chontractau cyflogaeth ar gyfer yr ysgol newydd, yn cael eu rheoli yn unol â pholisïau cyflogaeth perthnasol, gofynion ymgynghori a gweithdrefnau y cytunwyd arnynt.

Yn amodol ar adolygiad a phrosesau statudol yn y dyfodol, rhagwelir y byddai Pennaeth sylweddol yn cael ei benodi pan fydd yr ysgol yn dod yn gwbl annibynnol.

Bydd angen trefniadau staffio ar wahân i gefnogi darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor. Bydd y rhain yn cael eu datblygu yn unol â'r model gweithredu terfynol a'r lefel ddisgwyliedig o alw. Bydd staffio a chyllid sy'n gysylltiedig yn benodol â Trochi Hwyr yn cael eu hystyried ar wahân i'r strwythur staffio prif ffrwd sy'n ofynnol ar gyfer twf graddol yr ysgol arfaethedig.

Cyllid

Mae'r Cyngor wedi ystyried y goblygiadau cyfalaf a refeniw sy'n gysylltiedig â'r cynnig.

Goblygiadau Cyfalaf

Mae'r goblygiadau cyllido cyfalaf yn cael eu cwmpasu gan gyllid grant Llywodraeth Cymru (hen adnewyddu St Aloysius) a chyfuniad o grant Llywodraeth Cymru a chyllid cyfalaf craidd CBSMT ar gyfer yr ysgol newydd arfaethedig ar hen ysgol gynradd Goetre.

Mae'r goblygiadau ariannol hyn eisoes wedi'u hystyried yng nghynllunio ariannol tymor canolig y Cyngor.

Goblygiadau Refeniw – Cyllid Ysgolion

Bydd yr ysgol newydd yn derbyn cyllid refeniw blynyddol trwy fformiwla cyllido ysgolion y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys cyllid sy'n gysylltiedig â niferoedd disgyblion, adeiladau'r ysgol, anghenion dysgu ychwanegol, amddifadedd a ffactorau cyllido lleol eraill.

Gan y bydd yr ysgol yn gweithredu i ddechrau fel darpariaeth eginysgol ac yn tyfu'n raddol dros amser, ni fyddai'r cyllid a gynhyrchir trwy niferoedd disgyblion yn unig yn ddigon i gefnogi'r strwythur staffio sydd ei angen i gyflwyno cwricwlwm priodol a threfniadau arweinyddiaeth effeithiol. Felly, bydd angen cyllid eginblanhigion yn ystod y cyfnod twf i gefnogi trefniadau arweinyddiaeth, staffio a chyflawni'r cwricwlwm priodol nes bod yr ysgol yn cyrraedd maint cynaliadwy.

Mae darpariaeth eginblanhigion cyfrwng Cymraeg eisoes wedi'i sefydlu o fewn Safle'r Gurnos ac ar hyn o bryd mae'n derbyn cyllid fformiwla a chyllid eginblanhigion sy'n gysylltiedig â gweithredu fel darpariaeth lloeren safle rhanedig Ysgol Gymraeg Santes Tudful.

Mae'r Cyngor wedi ymgymryd â modelu ariannol cychwynnol o'r costau disgwylidiedig o weithredu'r ysgol arfaethedig o fis Medi 2027 ac wedi cymharu'r rhain â'r cyllid a fyddai'n cael ei gynhyrchu trwy'r fformiwla ariannu arferol.

Mae'r modelu yn dangos bod rhywfaint o gyllid eginblanhigion yn debygol o barhau i fod angen yn ystod cyfnod sefydlu'r ysgol tra bod nifer y disgyblion yn parhau i dyfu. Bydd lefel a hyd y gofyniad cyllido hwn yn dibynnu ar ystod o ffactorau, gan gynnwys niferoedd disgyblion, trefniadau staffio a'r model gweithredu a fabwysiadwyd gan yr ysgol.

Mae cyfran sylweddol o gyfanswm y cyllid sydd ei angen ar gyfer yr ysgol arfaethedig eisoes yn cael ei wneud gan y Cyngor drwy'r trefniadau eginblanhigion presennol ac mae eisoes wedi'i ystyried yng nghynllunio ariannol tymor canolig y Cyngor.

Bydd y goblygiadau refeniw manwl yn parhau i gael eu mireinio wrth i'r cynnig fynd rhagddo a byddant yn cael eu hystyried trwy brosesau pennu cyllideb blynyddol y Cyngor, gan gynnwys cadarnhau lefel y cyllid eginblanhigion sydd ei angen yn ystod y cyfnod sefydlu. Yna bydd cyllid fformiwla yn cael ei adolygu'n flynyddol wrth i amcanestyniadau disgyblion, gofynion staffio, ffactorau fformiwla a rhagdybiaethau perthnasol eraill gael eu diweddarau.

Trochi Hwyr

Bydd yr ysgol hefyd yn darparu sylfaen bwrpasol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor. Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn ariannu'r ddarpariaeth drwy gymorth grant Llywodraeth Cymru.

Bydd gofynion cyllido Trochi Hwyr o fis Medi 2027 yn cael eu nodi ar wahân i'r cyllid sydd ei angen i weithredu'r ysgol arfaethedig a bydd unrhyw ofynion cyllido y tu hwnt i ddyraniad grant presennol Llywodraeth Cymru yn cael eu hasesu fel rhan o brosesau cynllunio ariannol tymor canolig a gosod cyllideb flynyddol y Cyngor.

Manteision ac Anfanteision y Cynnig

Manteision

- Creu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg y gellir ei adnabod yn glir sy'n gwasanaethu ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol.
- Cynyddu'r dewis a'r hygyrchedd i deuluoedd sy'n dymuno cael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg.
- Yn darparu llwybr cyfrwng Cymraeg clir a pharhaus o ddarpariaeth blynyddoedd cynnar hyd at Flwyddyn 6.
- Yn cefnogi twf parhaus addysg cyfrwng Cymraeg a darparu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor.
- Yn darparu llety sy'n fwy addas ar gyfer cyflwyno'r cwricwlwm cynradd llawn o'r Feithrinfa hyd at Flwyddyn 6.
- Gwellu amgylcheddau addysgu a dysgu, gan gynnwys mynediad at gyfleusterau dysgu awyr agored, chwarae a hamdden.
- Yn darparu parhad i ddysgwyr sy'n mynychu Safle'r Gurnos ar hyn o bryd wrth i'r ysgol dyfu flwyddyn i flwyddyn.
- Creu hunaniaeth ysgol gryfach, cymuned ac ymdeimlad o berthyn.
- Sefydlu fframwaith hirdymor cynaliadwy ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol.
- Cefnogi dilyniant o ofal plant, trwy addysg gynradd, ac ymlaen i addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg.
- Yn darparu sylfaen bwrpasol ledled y sir ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor, gan gefnogi dysgwyr sy'n dymuno trosglwyddo i addysg cyfrwng Cymraeg ar ôl y pwyntiau derbyn traddodiadol.
- Cyfrannu at uchelgeisiau Cymraeg 2050 a Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor.

Anfanteision

- Bydd yr ysgol yn gweithredu i ddechrau o safle dros dro cyn adleoli arfaethedig i ysgol newydd barhaol.
- Gall dysgwyr sy'n mynychu'r ysgol brofi dau gyfnod pontio yn ystod ei datblygiad: adleoli i safle St Aloysius ac yna i'r ysgol barhaol.
- Bydd yn cymryd sawl blwyddyn i'r ysgol ddatblygu'n ysgol gynradd llawn sy'n gweithredu ar draws pob cylch blwyddyn o Feithrinfa i Flwyddyn 6.
- Mae'r cynnig yn debygol o leihau twf derbyniadau yn Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn y tymor byr i ganolig.
- Gall trefniadau dalgylch diwygiedig effeithio ar yr ysgol cyfrwng Cymraeg a ffefrir sydd ar gael i rai teuluoedd sy'n gwneud ceisiadau derbyn yn y dyfodol.
- Gall trefniadau dalgylch diwygiedig effeithio ar gymhwysedd ar gyfer cludiant cartref i'r ysgol yn y dyfodol i rai teuluoedd.

Manteision a Risgiau'r Cynnig

Manteision

Mae'r cynnig yn cynnig ystod o fanteision addysgol, strategol a chymunedol.

Mae'r rhain yn cynnwys:

- cynyddu capasiti cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol;
- gwell mynediad daearyddol i addysg cyfrwng Cymraeg;
- cryfhau llwybrau dilyniant o'r blynyddoedd cynnar i addysg gynradd ac uwchradd;
- llety addysgol ac amgylcheddau dysgu gwell;
- mwy o sicrwydd i deuluoedd ynglŷn â llwybrau addysgol cyfrwng Cymraeg;
- gwell darpariaeth yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol;
- sylfaen benodol ar gyfer darpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor;
- mwy o gyfleoedd i ddysgwyr gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg y tu hwnt i'r pwyntiau derbyn traddodiadol;
- cefnogaeth i amcanion Llywodraeth Cymru, Cymraeg 2050 a WESP; a
- creu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg hirdymor gynaliadwy.

Risgiau

Fel gydag unrhyw gynnig sefydliad ysgol sylweddol, mae nifer o risgiau wedi'u nodi. Mae'r Cyngor wedi ystyried y risgiau hyn ac wedi nodi mesurau i leihau neu liniaru eu heffaith bosibl.

Risg	Ffactor lliniarol
Mae'r galw yn is neu'n uwch na'r rhagweliad.	Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro tueddiadau derbyn, cyfraddau cyfranogiad dysgwyr, newidiadau demograffig, trefniadau dalgylch a thargedau WESP. Bydd niferoedd derbyn, cynllunio capasiti a chynigion llety yn y dyfodol yn cael eu hadolygu yn ôl yr angen.
Mae derbyniadau yn Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn y dyfodol yn is nag y byddai wedi ei ddisgwyl fel arall.	Mae darpariaeth newydd y Cylch Meithrin ar gyfer YST yn cael ei sefydlu o fis Ionawr 2027 a bydd cyfleoedd i wella cyfraddau pontio o'r Meithrin presennol yn cael eu harchwilio. Mae'r Cyngor wedi ystyried niferoedd presennol a rhagamcanion disgyblion, cyfraddau geni, twf tai a chyfraddau cyfranogiad cyfrwng Cymraeg. Bwriad trefniadau dalgylch diwygiedig yw cefnogi cynaliadwyedd hirdymor y ddwy ysgol.
Mae'r ysgol newydd yn cymryd mwy o amser na'r disgwyl i sefydlu niferoedd dysgwyr cynaliadwy.	Bydd yr ysgol yn tyfu'n raddol trwy drefniadau derbyn wedi'u cynllunio a bydd yn parhau i elwa o drefniadau llywodraethu ffederal ac arweinyddiaeth weithredol yn ystod y cyfnod sefydlu.

Recriwtio a chadw staff Cymraeg sydd â chymwysterau priodol	Bydd trefniadau cynllunio'r gweithlu yn cael eu datblygu ochr yn ochr â thwf graddol yr ysgol. Bydd y model ffederal yn cefnogi cydweithredu, datblygiad proffesiynol a defnyddio arbenigedd ar draws ysgolion.
Mae'r galw am ddarpariaeth Trochi Hwyr yn fwy na neu'n disgyn yn is na'r disgwyliadau presennol.	Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro lefelau cyfranogiad drwy Y Trochi ac yn adolygu staffio, llety a threfniadau gweithredol wrth i'r galw ddatblygu.
Gofynion trafndiaeth ychwanegol sy'n gysylltiedig â darpariaeth Trochi Hwyr.	Bydd trefniadau gweithredol a thrafnidiaeth manwl yn cael eu datblygu cyn eu gweithredu. Bydd niferoedd dysgwyr, pellteroedd teithio a gofynion gweithredol yn cael eu hystyried fel rhan o brosesau cynllunio a gosod cyllideb yn y dyfodol.
Mwy o weithgarwch traffig a thrafnidiaeth ar safle dros dro St Aloysius.	Bydd y prosiect adnewyddu yn ystyried mynediad i'r safle, rheoli traffig a threfniadau gollwng pwrpasol i gefnogi symudiad diogel disgyblion, staff ac ymwelwyr.
Mae costau prosiect cyfalaf yn fwy na chyllidebau cymeradwy.	Mae'r prosiect wedi'i gomisiynu fel dyluniad ac adeiladu dau gam a bydd yn cael ei gwmpasu a'i ddylunio o fewn yr amlen gyllideb gymeradwy. Mae'r prosiect yn cael ei gyflawni trwy strwythur llywodraethu prosiect sefydledig a Bydd risgiau a threfniadau wrth gefn yn cael eu monitro trwy gydol y cyflawniad.
Disgwylir i'r ysgol adleoli ddwywaith yn ystod ei datblygiad, gan arwain at gyfnodau o newid i ddysgwyr a theuluoedd.	Bydd cynllunio gweithredu fesul cam, ymgysylltu â rhanddeiliaid a threfniadau pontio yn cael eu datblygu i gefnogi dysgwyr, teuluoedd a staff drwy bob cam o ddatblygiad yr ysgol.

Asesiad Effaith Integredig

Cynhaliwyd Asesiad Effaith Integredig (IIA) i asesu effeithiau posibl y cynnig ar gydraddoldeb, y Gymraeg, anfantais economaidd-gymdeithasol, lles, datgarboneiddio, bioamrywiaeth ac ystyriaethau perthnasol eraill.

Mae'r asesiad yn nodi effaith gadarnhaol gyffredinol, yn enwedig drwy gynyddu mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg, cefnogi cyflawni Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) y Cyngor, gwella cyfleoedd addysgol yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol a chyfrannu tuag at uchelgais Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg.

Mae'r Asesiad Effaith Integredig llawn ar gael ochr yn ochr â'r ddogfen ymgynghori hon ar wefan y Cyngor ac mae wedi'i rannu ag ymgynghoreion ynghyd â'r ddogfen hon.

Asesiad Effaith ar y Gymraeg

Mae Asesiad Effaith y Gymraeg wedi'i nodi yn Adran 4 o'r Asesiad Effaith Integredig a bydd yn cael ei adolygu a'i ddiweddarau, lle bo hynny'n briodol, mewn ymateb i ymatebion i'r ymgynghoriad ac unrhyw dystiolaeth ychwanegol a dderbyniwyd.

Datblygwyd y cynnig hwn gan ystyried Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (WESP) y Cyngor, Cymraeg 2050, Safonau'r Gymraeg y Cyngor ac amcanion strategol ehangach ar gyfer hyrwyddo'r Gymraeg. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod effeithiau Cymraeg yn ymestyn y tu hwnt i'r ddarpariaeth addysgol yn unig a bydd yn parhau i ymgysylltu â Llywodraeth Cymru, y Fforwm Cymraeg mewn Addysg a rhanddeiliaid allweddol eraill drwy gydol y cyfnod ymgynghori.

Yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2026, gwahoddir ymgynghoreion i wneud sylwadau ar yr Asesiad o Effaith y Gymraeg a'i gasgliadau sydd wedi'u cynnwys yn yr IIA fel rhan o'r broses ymgynghori hon. Bydd adborth a dderbynnir yn cael ei ystyried wrth gwblhau'r asesiad a pharatoi'r Adroddiad Ymgynghori.

Dyddiadau Allweddol

Bydd yr adborth o'r ymgynghoriad hwn yn cael ei goladu a'i grynhoi a chyflwynir adroddiad i Gabinet y Cyngor. Bydd yr adroddiad ymgynghori ar gael i bawb ei weld ar wefan y Cyngor. Gellir cael copïau hefyd ar gais drwy ddefnyddio'r manylion cyswllt yn y ddogfen hon.

Mae nifer o gamau pellach y mae'n rhaid i'r Cyngor fynd drwyddynt cyn gwneud penderfyniad terfynol. Mae'r camau hyn wedi'u nodi isod:

Amserlen	Proses Statudol
19 Hydref 2026	Cyhoeddi Dogfen Ymgynghori
29 Tachwedd 2026	Dyddiad cau'r ymgynghoriad ar gyfer derbyn sylwadau / safbwyntiau ar y cynnig
10 Rhagfyr 2026	Cyhoeddi'r Adroddiad Ymgynghori
16 Rhagfyr 2026	Penderfyniad y Cabinet i fynd ymlaen at gynnig statudol <i>Cabinet i benderfynu a ddylid cymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol. Os caiff ei gymeradwyo - ewch ymlaen i hysbysiad statudol. Os na chymeradwywyd - dylid tynnu'r cynnig yn ôl / ailasesu</i>
4 Ionawr 2027	Cyhoeddi Hysbysiad Statudol <i>Os caiff ei gymeradwyo, bydd yr hysbysiad statudol yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor a'i bostio yn yr ysgol a enwir. Bydd copïau o'r hysbysiad ar gael i'r ysgol berthnasol i'w dosbarthu i ddisgyblion, rhieni/gofalwyr ac aelodau o staff</i>
4 Ionawr – 31 Ionawr 2027	Cyfnod Gwrthwynebiad 28 diwrnod
24 Chwefror 2027	Penderfyniad y Cabinet i benderfynu ar gynnig statudol
25 Chwefror 2027	Cyhoeddi Penderfyniad y Cabinet

Sylwch y gall yr amserlen arfaethedig uchod fod yn destun newid.

Cyfnod Ymgynghori

Mae'r cyfnod ymgynghori ar gyfer y cynnig hwn yn dechrau ddydd **Llun 19 Hydref 2026 - dydd Sul 29 Tachwedd 2026**.

Ar ôl y cyfnod ymgynghori, bydd adroddiad llawn yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor. Bydd copïau caled o'r adroddiad hefyd ar gael ar gais. Bydd yr adroddiad yn crynhoi'r ymateb a ddarparwyd gan ymgynghoreion yn ystod y cyfnod ymgynghori ac yn darparu ymateb y Cyngor i'r ymatebion hyn.

Bydd Cabinet y Cyngor yn ystyried yr adroddiad ymgynghori ac yn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r cynigion ai peidio.

Os yw'r Cabinet yn penderfynu parhau â'r cynigion, rhaid i Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful gyhoeddi hysbysiad statudol.

Hysbysiad Statudol

Byddai'r hysbysiad statudol yn cael ei gyhoeddi ar wefan Cyngor Merthyr Tudful a'i bostio wrth neu ger prif fynedfa'r ysgol a enwir fel rhan o'r broses ymgynghori. Byddai copïau o'r hysbysiad ar gael i Ysgol Santes Tudful, Safle'r Gurnos ac Ysgol Rhyd y Grug i'w dosbarthu i ddisgyblion, rhieni/gofalwyr, ac aelodau staff (gall yr ysgolion ddosbarthu'r hysbysiad drwy e-bost hefyd). Bydd yr hysbysiad yn nodi manylion y cynigion ac yn gwahodd unrhyw un sy'n dymuno gwrthwynebu i wneud hynny yn ysgrifenedig o fewn y cyfnod a bennir.

Penderfynu ar y Cynnig

Bydd y Cabinet yn penderfynu ar y cynnig. Gall y Cabinet benderfynu cymeradwyo, gwrthod neu gymeradwyo'r cynigion gydag addasiadau. Wrth wneud hynny, bydd y Cabinet yn ystyried unrhyw wrthwynebiadau statudol y mae wedi'u derbyn.

Hysbysiad Penderfyniad

Ar ôl penderfynu ar gynigion, bydd yr holl bartïon â diddordeb yn cael gwybod am y penderfyniad a fydd yn cael ei gyhoeddi'n electronig ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful.

CWESTIYNAU A OFYNNIR YN AML

A yw hon yn ysgol hollol newydd?

Na. Mae'r cynnig yn adeiladu ar ddarpariaeth egynyddol bresennol Safle'r Gurnos, sydd wedi bod yn gweithredu ers 2022, a byddai'n ei sefydlu'n ffurfiol fel ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg i ddysgwyr 3 i 11 oed.

Pam na all Safle'r Gurnos barhau am gyfnod amhenodol?

Nid oedd y llety presennol erioed wedi'i fwriadu i gefnogi datblygiad hirdymor ysgol gynradd lawn ac mae angen mwy o lety ar dwf yn y dyfodol.

A fydd disgyblion sy'n mynychu Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn symud ysgolion?

Na.

A fydd disgyblion sy'n mynychu Safle'r Gurnos yn symud ysgolion?

Bydd dysgwyr yn parhau â'u haddysg wrth i'r ysgol ddatblygu'n ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar wahân ac adleoli i'w llety yn y dyfodol.

A fydd trefniadau trafndiaeth yn newid?

Bydd trefniadau cludiant ysgol yn parhau i weithredu yn unol â Pholisi Trafnidiaeth o'r Cartref i'r Ysgol y Cyngor. Gall y newidiadau arfaethedig effeithio ar gymhwysedd trafndiaeth yn y dyfodol i rai teuluoedd. Efallai y bydd angen trefniadau trafndiaeth ar wahân hefyd ar gyfer dysgwyr sy'n cael mynediad at ddarpariaeth Trochi Hwyr y Cyngor.

Ceir rhagor o fanylion yn yr adran Trefniadau Teithio a Thrafnidiaeth Ysgol i Dysgwyr.

A all rhieni ddewis ysgol cyfrwng Cymraeg wahanol o hyd?

Gallant. Gall rhieni fynegi ffafriaeth ar gyfer unrhyw ysgol cyfrwng Cymraeg wrth wneud cais am le ysgol. Bydd derbyniadau yn parhau i gael eu gweinyddu yn unol â threfniadau derbyn cyhoeddus y Cyngor. Fodd bynnag, defnyddir dalgylchoedd wrth bennu blaenoriaethau derbyn a chymhwysedd trafndiaeth.

A fydd gan yr ysgol ei hunaniaeth ei hun?

Bydd. Mae'r cynnig yn sefydlu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar wahân gyda'i hunaniaeth, ei henw, ei staffio, ei gwisg, y dalgylch a'i threfniadau llywodraethu ffurfiol ei hun.

A fydd gan yr ysgol ei Chorff Llywodraethu ei hun?

I ddechrau, bwriedir i'r trefniadau llywodraethu weithredu trwy ffederasiwn gydag Ysgol Gymraeg Santes Tudful. Mae hyn yn sefydlu un Corff Llywodraethu dros y ddwy ysgol.

Y bwriad hirdymor yw i'r ysgol gael ei Chorff Llywodraethu annibynnol ei hun wrth iddi ddatblygu i fod yn ysgol gwbl annibynnol.

A fydd gan yr ysgol ei Phennaeth ei hun?

I ddechrau, bydd Pennaeth Ysgol Gymraeg Santes Tudful yn gweithredu fel Pennaeth Gweithredol ar draws y ddwy ysgol. Bydd staff a gyflogir yn yr ysgol newydd yn cael eu penodi'n uniongyrchol i'r ysgol honno. Bydd y model llywodraethu ffederal arfaethedig yn darparu cyfleoedd ar gyfer cydweithio, dysgu proffesiynol a rhannu arbenigedd ar draws y ddwy gymuned ysgol wrth alluogi pob ysgol i gadw ei hunaniaeth ei hun.

Y bwriad tymor hwy yw i'r ysgol gael ei Phennaeth sylweddol ei hun unwaith y bydd yn dod yn gwbl annibynnol o dan Gorff Llywodraethu ar wahân yn barod ar gyfer symud arfaethedig i adeiladau Newydd.

A fydd y cynnig yn arwain at ddiswyddiadau?

Bwriad y cynnig yw cefnogi twf parhaus addysg cyfrwng Cymraeg. Ni ragwelir y bydd y cynnig yn lleihau'r gofyniad staffio cyffredinol ar draws Ysgol Gymraeg Santes Tudful a Safle'r Gurnos. Bydd trefniadau staffio yn cael eu datblygu wrth i'r ysgol newydd dyfu a bydd unrhyw oblygiadau staffio sy'n deillio o'r cynnig yn cael eu rheoli trwy brosesau ymgynghori a chyflogaeth priodol.

A fydd yn ofynnol i staff presennol wneud cais am eu swyddi?

Nid oes disgwyl i staff orfod gwneud cais am eu rolau presennol yn Ysgol Gymraeg Santes Tudful.

Bydd staff presennol yn parhau i gael eu cefnogi drwy gydol y broses weithredu a bydd unrhyw oblygiadau staffio sy'n deillio o'r cynnig, gan gynnwys unrhyw benodiadau ffurfiol i rolau yn yr ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd, yn cael eu rheoli yn unol â pholisïau cyflogaeth perthnasol, gofynion ymgynghori a gweithdrefnau y cytunwyd arnynt.

Bydd y Cyngor yn gweithio'n agos gyda staff a chynrychiolwyr undebau llafur yr effeithir arnynt trwy gydol y broses weithredu i sicrhau bod trefniadau staffio yn yr ysgol newydd arfaethedig yn cael eu datblygu mewn ffordd deg a thryloyw.

Pryd fydd yr ysgol newydd yn barod?

Ar hyn o bryd mae disgwyl i'r ysgol adleoli i ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd barhaol o fis Medi 2032, yn amodol ar adolygiad parhaus trwy brosesau buddsoddi ysgolion a chynllunio lleoedd ysgol y Cyngor.

A yw enw'r ysgol eisoes wedi'i ddewis?

Na. Nid yw enw'r ysgol arfaethedig wedi'i benderfynu eto.

Sut fydd yr ysgol newydd yn cael ei henwi?

Bydd y Pennaeth a'r Corff Llywodraethu yn cael eu gwahodd i arwain y broses o nodi ac argymhell enw ar gyfer yr ysgol newydd. Bydd dysgwyr, teuluoedd, staff a rhanddeiliaid yn cael cyfleoedd i gyfrannu syniadau.

Pryd fydd enw'r ysgol newydd yn cael ei benderfynu?

Mae'r Cyngor yn bwriadu cadarnhau enw'r ysgol ar yr un pryd â chymeradwyo'n ffurfiol sefydlu'r ysgol newydd, yn dilyn y cyfnod rhybudd statudol. Disgwylir i hyn ddigwydd yn ystod Tymor y Gwanwyn 2027.

Beth yw Trochi Hwyr?

Mae Trochi Hwyr yn rhan o raglen trochi Cymraeg ehangach y Cyngor, Y Trochi. Mae'n cefnogi dysgwyr sy'n dymuno trosglwyddo i addysg cyfrwng Cymraeg ar ôl y pwynt derbyn arferol ac yn eu helpu i ddatblygu'r sgiliau a'r hyder Cymraeg sydd eu hangen i gymryd rhan lawn mewn addysg cyfrwng Cymraeg.

A yw'r cynnig hwn yn sefydlu darpariaeth newydd Trochi Hwyr?

Na. Mae darpariaeth Trochi Hwyr eisoes yn bodoli yn y Fwrdeistref Sirol ac mae wedi cael ei chydlynu trwy athro trochi cyfrwng Cymraeg pwrpasol ers mis Medi 2026. Byddai'r cynnig yn darparu sylfaen benodol ar gyfer y ddarpariaeth o fewn yr ysgol newydd o fis Medi 2027 ymlaen.

A fydd dysgwyr sy'n mynychu Trochi Hwyr yn dod yn ddisgyblion yr ysgol newydd?

Mae trefniadau gweithredol manwl ar gyfer Trochi Hwyr yn dal i gael eu datblygu. Bydd y trefniadau hyn yn penderfynu a fydd dysgwyr yn parhau i gofrestru yn eu hysgol cyfrwng Cymraeg wrth fynychu Trochi Hwyr, neu a ddefnyddir trefniadau cofrestru amgen. Darperir rhagor o wybodaeth cyn i'r ddarpariaeth adleoli i'r ysgol newydd.

Pa welliannau fydd yn cael eu gwneud i hen safle St Aloysius?

Bydd hen safle St Aloysius yn cael gwaith adnewyddu cyn ei agor ym mis Medi 2027.

Disgwylir i'r gwaith wella cyflwr ac addasrwydd y llety, gwella amgylcheddau addysgu a dysgu, cefnogi hygyrchedd a chynhwysiant, a darparu amgylchedd dysgu sy'n gallu cefnogi dysgwyr o'r Feithrinfa i Flwyddyn 6.

Beth fydd yn digwydd i'r Cylch Meithrin sydd wedi'i leoli ar hyn o bryd yn Safle'r Gurnos?

Bydd y Cylch Meithrin sy'n gweithredu ar hyn o bryd o safle Safle'r Gurnos yn parhau i wneud hynny tra bod yr ysgol wedi'i lleoli yn hen ysgol gynradd Sant Aloysius. Bydd unrhyw benderfyniadau yn y dyfodol ynglŷn â gofynion llety'r Cylch Meithrin, gan gynnwys a yw'r ddarpariaeth yn parhau yn Safle'r Gurnos neu'n cael ei chydleoli â'r ysgol newydd arfaethedig, a ragwelir ar hyn o bryd ym mis Medi 2032, yn cael eu hystyried ar wahân fel rhan o gynllunio ehangach y Cyngor ar gyfer darpariaeth blynnyddoedd cynnar.

A fydd dysgwyr a theuluoedd yn cael cyfle i ddylanwadu ar ddatblygiad yr ysgol yn y dyfodol?

Byddant. Bydd dysgwyr, teuluoedd, staff, llywodraethwyr a'r gymuned ehangach yn cael cyfleoedd i gyfrannu at ddatblygiad parhaus yr ysgol, gan gynnwys ei hunaniaeth, ei henw, ei llety yn y dyfodol ac agweddau eraill ar ei datblygiad wrth iddi dyfu i fod yn ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg llawn sefydledig.

Sut mae'r cynnig hwn yn cefnogi dyfodol addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful?

Mae'r cynnig yn rhan o strategaeth ehangach y Cyngor i gynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg a chyflawni uchelgeisiau ei Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) a strategaeth Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru.

Ynghyd â datblygiad parhaus Ysgol Gymraeg Rhyd y Grug a rhaglen trochi Cymraeg y Cyngor, Trochi, bydd y cynnig yn helpu i greu cyfleoedd ychwanegol i ddysgwyr gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol.

Sefydlu trydedd ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol.

Mae eich barn yn bwysig, dywedwch wrthym beth ydych chi'n ei feddwl am y cynigion trwy:

- llenwi'r ffurflen ymateb ar-lein ar Dudalen Ymgynghori CBSMT, neu
- ateb y cwestiynau ymgynghori isod, a
- dychwelyd y ffurflen i'r cyfeiriad post am ddim ar waelod y ffurflen.

Sylwch fod yn rhaid i bob sylw gynnwys enw llawn a chyfeiriad post llawn y person sy'n gwneud y sylwadau.

Y dyddiad cau ar gyfer ymatebion i'r ymgynghoriad hwn yw 29 Tachwedd 2026.

Yn anffodus, ni all y Cyngor ystyried unrhyw ymatebion a dderbyniwyd ar ôl y dyddiad hwn.

Ni fydd ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu cyfrif fel gwrthwynebiadau i'r cynigion, er eu bod yn cael eu hystyried gan y Cabinet wrth wneud ei benderfyniad.

Dim ond ar ôl cyhoeddi hysbysiad statudol y gellir cofrestru gwrthwynebiadau.

Dywedwch wrthym a ydych chi'n ymateb fel:

		P	Enw'r Ysgol
1.	Rhiant		
2.	Disgybl		
3.	Llywodraethwr		
4.	Aelod o staff		
5.	Preswylydd lleol		
6.	Arall (nodwch os gwelwch yn dda)		

Cwestiynau Ymgynghorol

Cwestiwn 1: Ydych chi'n cefnogi'r cynnig i sefydlu ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd yn ardal ogleddol y Fwrdeistref Sirol o fis Medi 2027 ymlaen?

- ☐ Ydw
- ☐ Nac ydw
- ☐ Dim barn

Esboniwch pam

Cwestiwn 2: Ydych chi'n cefnogi'r trefniadau dalgylch arfaethedig sy'n gysylltiedig â'r cynnig?

- ☐ Ydw
- ☐ Nac ydw
- ☐ Dim barn

Esboniwch pam

Cwestiwn tri: Ar ôl ystyried Asesiad Effaith y Gymraeg y Cyngor, pa effaith gyffredinol ydych chi'n ystyried y byddai'r cynnig yn ei chael ar yr iaith Gymraeg?

- ☐ Effaith gadarnhaol
- ☐ Effaith negyddol
- ☐ Dim effaith
- ☐ Ansicr

Esboniwch eich ateb.

Yn benodol, nodwch a ydych yn cytuno ag asesiad y Cyngor a nodi unrhyw effeithiau, cyfleoedd, risgiau neu fesurau lliniaru ychwanegol y credwch y dylid eu hystyried.

Cwestiwn 4: A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ynglŷn â'r cynnig, gan gynnwys datblygiad addysg cyfrwng Cymraeg ym Merthyr Tudful yn y dyfodol?

Diolch am eich sylwadau.

Ticiwch y blwch isod os hoffech gael eich hysbysu o gyhoeddi'r adroddiad ymgynghori.

Os hoffech gael eich hysbysu am gyhoeddi'r adroddiad ymgynghori, rhowch eich manylion cyswllt:

Eich Enw:.....
Cyfeiriad:
.....
Côd Post:
Cyfeiriad Ebst:
Dyddiad:

Gellir gofyn am unrhyw ymatebion a dderbynnir o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth ac efallai y bydd yn rhaid eu gwneud yn gyhoeddus. Fodd bynnag, byddai unrhyw wybodaeth a fyddai'n adnabod unigolyn fel enw, cyfeiriad e-bost a chyfeiriad post yn cael ei dileu.

Trydedd Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg
Tîm Cynllunio Lleoedd Ysgol
Addysg Education
Y Ganolfan Ddinesig
Stryd y Castell
Merthyr Tudful
CF47 8AN

Dychwelwch y ffurflen hon at Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful
erbyn dydd Sul 29 Tachwedd 2026 fan bellaf

Nodiadau ar y Ddogfen Ymgynghori

Amdanoch chi

Er mwyn sicrhau ein bod yn dal safbwyntiau a phrofiadau byw pob grŵp nodweddiadol gwarchodedig, byddai'n ddefnyddiol iawn pe gallech ateb y cwestiynau canlynol amdanoch chi'ch hun. Mae'r cwestiynau hyn yn ddewisol.

Mae'r holl atebion yn parhau i fod yn hollol ddienw ac maent at ddibenion casglu data yn unig. Trwy lenwi pob un o'r cwestiynau mae'n rhoi gwell dealltwriaeth i ni o bwy sydd wedi cwblhau'r holiadur gan ein bod am glywed gan wahanol bobl.

1. YM MHA WARD YDYCH CHI'N BYW YNDDI?

- ☐ Aber-fan/Ynysowen
- ☐ Bedlinog/Trelewis
- ☐ Cyfarthfa
- ☐ Dowlais/Pant
- ☐ Y Gurnos
- ☐ Y Parc
- ☐ Penydarren
- ☐ Plymouth
- ☐ Tref
- ☐ Treharris
- ☐ Y Faenor
- ☐ Dydw i ddim yn byw ym Merthyr Tudful

2. Yr wyf yn

- ☐ Benywaidd
- ☐ Gwryw
- ☐ Mae'n well gennych beidio â dweud
- ☐ Mae'n well gennych hunan-ddisgrifio Disgrifiwch:

17. BETH SY'N DISGRIFIO EICH RHYW ORAU?

- ☐ Dyn
- ☐ Menyw
- ☐ Anneuaidd
- ☐ Mae'n well gennych beidio â dweud

- ☐ Mae'n well gennych hunan-ddisgrifio. Disgrifiwch os gwelwch yn dda:

18. OEDRAN

- ☐ 16-25
☐ 26-39
☐ 40-49
☐ 50-65
☐ 66-75
☐ 76-85
☐ 86-95
☐ 96+
☐ Mae'n well gennych beidio â dweud

19. CYFEIRIADEDD RHYWIOL

- ☐ Anrhywiol
☐ Deurywiol
☐ Hoyw neu Lesbiaidd
☐ Heterorywiol
☐ Mae'n well gennych beidio â dweud
☐ Disgrifiwch os gwelwch yn dda:

20. STATWS PRIODASOL

- ☐ Partneriaeth Sifil neu Briod
☐ Byw gyda Phartner
☐ Sengl
☐ Mae'n well gennych beidio â dweud
☐ Gwahanwyd
☐ Wedi ysgaru
☐ Gweddwr
☐ Disgrifiwch os gwelwch yn dda:

21. ANABLEDD

- ☐ Dydw i ddim wedi ei anabl
- ☐ Nam ar y Clyw
- ☐ Anawsterau Dysgu
- ☐ Nam corfforol/symudedd
- ☐ Nam ar Lleferydd
- ☐ Nam ar y Golwg
- ☐ Mae'n well gennych beidio â dweud
- ☐ Disgrifiwch os gwelwch yn dda:

22. PRIF IAITH

- ☐ Saesneg
- ☐ Cymraeg
- ☐ Iaith Arwyddion Prydain (BSL)
- ☐ Mae'n well gennych beidio â dweud
- ☐ Disgrifiwch

23. BEICHIOGRWYDD A MAMOLAETH

- ☐ Beichiog
- ☐ Mamolaeth
- ☐ Ddim yn berthnasol
- ☐ Mae'n well gennych beidio â dweud

24. BETH YW EICH GRŴP ETHNIG:

- ☐ GWYN - Cymraeg
- ☐ GWYN - Saesneg
- ☐ GWYN - Albanaidd
- ☐ GWYN - Gogledd Iwerddon
- ☐ GWYN - Prydeinig
- ☐ GWYN - Gwyddeleg
- ☐ GWYN - Sipsiwn neu Deithiwr Gwyddelig
- ☐ GWYN - Cefndir arall

- ☐ GRWP IAU ETHNIG CYMYSG/LLUOSOG - Caribî Gwyn a Du
- ☐ GRWP IAU ETHNIG CYMYSG/LLUOSOG - Gwyn a Du Affricanaidd
- ☐ GRWP IAU ETHNIG CYMYSG/LLUOSOG - Gwyn ac Asiaidd
- ☐ GRWP IAU ETHNIG CYMYSG/LLUOSOG - Cefndir ethnig cymysg/lluosog arall
- ☐ ASIAIDD/ASIAIDD PRYDEINIG - Indiaidd
- ☐ ASIAIDD/ASIAIDD PRYDEINIG - Pacistanaidd
- ☐ ASIAIDD/ASIAIDD PRYDEINIG - Cefndir Asiaidd arall
- ☐ DU / AFFRICANAIDD / CARIBÏAIDD / DU PRYDEINIG - Affricanaidd
- ☐ DU / AFFRICANAIDD / CARIBÏAIDD / DU PRYDEINIG - Y CARIBÎ
- ☐ DU / AFFRICANAIDD / CARIBÏAIDD / DU PRYDEINIG - Cefndir arall
- ☐ GRŴP ETHNIG ARALL - Arabaidd
- ☐ GRŴP ETHNIG ARALL - Cefndir ethnig arall
- ☐ Os gwnaethoch ateb 'Arall', disgrifiwch:

25. CREFYDD NEU GRED

- ☐ Bwdhaidd
- ☐ Cristnogol
- ☐ Hindŵaidd
- ☐ Dyneiddiwr
- ☐ Iddewig
- ☐ Mwslimaidd
- ☐ Sikh
- ☐ Mae'n well gennych beidio â dweud
- ☐ Dim Crefydd
- ☐ Disgrifiwch os gwelwch yn dda: